

Program Rozwój lokalny
(II etap naboru projektów)
Pytania i odpowiedzi

Kwalifikowalne działania projektowe

1. Jaka jest możliwość kształtowania zakresu działań projektowych względem katalogów tematycznych wskazanych w Regulaminie naboru i wyboru projektów?

Obowiązkowe jest ujęcie w Planie Rozwoju Lokalnego trzech obowiązkowych wymiarów (środowiskowego, społecznego i gospodarczego) oraz instytucjonalnego – w Planie Rozwoju Instytucjonalnego. Należy jednak podkreślić, że same katalogi tematyczne w ramach ww. wymiarów wskazane w punkcie 5.2. Regulaminu (Zakres tematyczny) mają charakter otwarty i przykładowy. Oznacza to, że wnioskodawca może zdefiniować w projekcie dodatkowe działania w danym obszarze tematycznym (np. inne wyzwania w zakresie ochrony środowiska), odnoszące się do specyfiki i potrzeb konkretnego miasta.

Proszę pamiętać, że eksperci merytoryczni nie będą przyznawali punktów jedynie za liczbę wskazanych wymiarów i działań w ich zakresie, ale przede wszystkim za ich zasadność w kontekście zdiagnozowanych problemów miasta, ich rzeczywistej korelacji i konieczności interwencji w tym zakresie. Z zakresem ww. oceny mogą zapoznać się Państwo w karcie oceny merytorycznej, dostępnej na stronie Programu: <http://www.eog.gov.pl/strony/aktualnosci/rozpoczyna-sie-ii-etap-naboru-wnioskow-do-programu-rozwoj-lokalny/>

2. Czy możliwy jest w projekcie zakup środków transportu zbiorowego, które będą wykorzystywane w komunikacji gminnej i ponadgminnej?

Zgodnie z zasadami darczyńców, w ramach Programu istnieje możliwość zakupu środków trwałych, czyli w tym przypadku również środków transportu zbiorowego, które będą wykorzystywane w komunikacji gminnej i ponadgminnej. Niemniej jednak, należy pamiętać, że wydatkiem kwalifikowalnym jest amortyzacja w czasie trwania projektu, a w wyjątkowych sytuacjach gdy są one uzasadnione znaczeniem dla realizacji celu projektu, za zgodną Operatora Programu, całkowita wartość zakupu może być kwalifikowalna. W przedmiotowym przypadku zakup środków transportu musi wynikać z problemów miasta – wnioskodawcy i jego mieszkańców, różnego typu analiz w zakresie zasadności i efektywności tego typu wydatków i wynikających z nich dokumentów wykonawczych, w tym Planu Rozwoju Lokalnego (jednego z głównych dokumentów projektowych, na podstawie którego realizowany będzie kompleksowy rozwój miasta). Należy przy tym pamiętać, że wydatek ten musi być także proporcjonalny do zakładanych rezultatów projektu i jego wartości.

Ponadto, należy dodać, że nisko-/ zeroemisyjny transport publiczny, inne przyjazne dla środowiska rozwiązania transportowe czy rozwiązania na rzecz zrównoważonej mobilności

miejskiej mieszczą się w kwalifikowalnym zakresie tematycznym Programu. Jeżeli z analizy problemów/ potrzeb miasta będzie wynikała również konieczność i zasadność rozwinięcia publicznego transportu gminnego/ ponadgminnego, to sugerowane przez Państwa działania będą mogły zostać uznane za kwalifikowalne. Kwestie te jednak będą podlegać indywidualnej ocenie w kontekście konkretnej koncepcji rozwojowej miasta – wnioskodawcy.

3. Czy działania projektowe muszą dotyczyć tylko obszaru miasta czy mogą również objąć teren całej gminy lub wychodzić poza nią?

Co do zasady, założeniem Programu jest wypracowanie dobrych praktyk w zakresie rozwoju miasta. Skoncentrowanie się na określonym obszarze miejskim ma służyć zwiększeniu prawdopodobieństwa przeprowadzenia realnej, odczuwalnej zmiany (co ma posłużyć jako wzorcowe rozwiązanie dla innych miast). Wszystkie działania podejmowane w projekcie poza miastem muszą zatem mieć pozytywny wpływ na miasto – beneficjenta i jego mieszkańców/ użytkowników (np. organizacja gminnego transportu publicznego w celu ułatwienia dojazdu do pracy w mieście). W uzasadnionych przypadkach oddziaływanie projektu może dotknąć nie tylko teren miasta, ale także okalające obszary wiejskie. Oczywiście takie podejście musi być uzasadnione potrzebami miasta, przeprowadzoną diagnozą i być odzwierciedlone w planowanych działaniach projektowych.

W kwestii realizacji przedsięwzięć projektowych poza obszarem gminy – wnioskodawcy może to być dopuszczone jedynie w bardzo wyjątkowych przypadkach, uzasadnionych np. specyfiką, warunkami naturalnymi, technicznymi danego przedsięwzięcia, które musi być zlokalizowane poza obrębem wnioskodawcy. W takich sytuacjach niezbędne jest odpowiednio szczegółowe uzasadnienie w kontekście poprawy jakości życia mieszkańców miasta – wnioskodawcy.

W przypadku gmin miejsko – wiejskich działania projektowe/ przedsięwzięcia powinny dotyczyć całej gminy, czyli zarówno części miejskiej jak i okalającej części wiejskiej.

4. Od kiedy wydatki w projekcie uznane są za kwalifikowalne?

Od momentu decyzji o przyznaniu dofinansowania koszty w projekcie mogą być kwalifikowalne (czyli jest to moment wcześniejszy niż data podpisania umowy w sprawie projektu).

5. Czy do działań kwalifikowalnych można zaliczyć np.: budowę zakładu przyrodniczo – leczniczego / drogę dojazdową do planowanej inwestycji miejskiej/ odwodnienie terenu?

W związku z tym, że projekty mają mieć charakter kompleksowy i odnosić się do wpływu na rozwój miasta, działania w ich ramach powinny wynikać z analizy sytuacji miasta i jego potrzeb, popartych konsultacjami społecznymi. Efekty tych analiz/ konsultacji powinny zostać odzwierciedlone w Planie Rozwoju Lokalnego, który określi szczegółowo kierunki rozwojowe miasta – beneficjenta. Jeśli z dokumentu wynikną potrzeby rozwojowe miasta związane z realizacją ww. działań, to będzie można uznać je za kwalifikowalne.

6. Jak poświadczyć turystyczny profil miasta?

Z jednej strony można to zrobić np. poprzez wskazanie odpowiednich zapisów w strategii miasta/ innych dokumentach strategicznych albo wykazując większościowy udział w budżecie gminy wpływów z turystyki, itp.

Z drugiej strony - jeśli miasto chciałoby przeprofilować kierunki swojego rozwoju i stać się miastem o profilu turystycznym (m.in. dzięki realizacji projektu w Programie *Rozwój lokalny*), to musi ono wykazać wystarczający potencjał turystyczny, który może na to pozwolić. Biorąc pod uwagę powyższe miasto o profilu turystycznym nie oznacza miasta gdzie funkcja ta jest dominująca, ale istotna dla rozwoju miasta. Miasto posiada potencjał w tym zakresie i chce go wykorzystać. Funkcja ta siłą rzeczy jest elementem strategii gospodarczej miasta także obie funkcje przenikają się.

Biorąc pod uwagę powyższe miasto o profilu turystycznym nie musi oznaczać miasta, gdzie funkcja ta jest dominująca, ale istotna dla rozwoju miasta. Miasto posiada potencjał w tym zakresie i chce go wykorzystać. Funkcja ta siłą rzeczy jest elementem strategii gospodarczej miasta tak że obie funkcje przenikają się.

7. Czy dopuszczalne jest ujęcie w Planie Rozwoju Lokalnego działań wspierających rozwój usług rekreacyjnych poprzez tworzenie ogólnodostępnej infrastruktury rekreacyjnej zwiększającej atrakcyjność zamieszkania i osiedlania się w mieście?

Tak. Jeśli rozwój usług rekreacyjnych poprzez tworzenie ogólnodostępnej infrastruktury ma na celu poprawę jakości życia mieszkańców co zachęci ich do pozostania i pracy w mieście (ewentualnie zachęci nowe osoby do przeprowadzenia się miasta) to takie działanie jest jak najbardziej kwalifikowalne.

8. Podstawowe zasady dot. kwalifikowalności kosztów:

- ✓ poniesione w okresie kwalifikowalności,
- ✓ związane z przedmiotem umowy i wskazane w szczegółowym budżecie projektu,
- ✓ proporcjonalne i niezbędne do wdrożenia projektu,
- ✓ wykorzystane wyłącznie na realizację celów projektu i jego rezultatów w sposób zgodny z zasadami gospodarności, skuteczności i efektywności,
- ✓ możliwe do zidentyfikowania i zweryfikowania (ewidencja księgową) oraz ustalone zgodnie z obowiązującymi standardami rachunkowości,
- ✓ zgodne z wymogami obowiązującego prawodawstwa podatkowego i socjalnego.

Więcej informacji nt. kwalifikowalności kosztów w projektach znajda Państwo w *Wytycznych dla wnioskodawców w ramach Programu Rozwój lokalny*, opublikowanych na stronie Programu.

9. Czy będzie miała miejsce dodatkowa procedura akceptacji projektu infrastrukturalnego? Czy wystarczające będzie wskazanie takiego projektu w Planie Rozwoju Lokalnego?

Nie ma mowy o projekcie infrastrukturalnym, a jedynie o działaniach lub przedsięwzięciach o charakterze inwestycyjnym. Wszystkie kompleksowe działania dot. rozwoju miasta (infrastrukturalne i miękkie) i plany z tym związane powinny zatem zostać ujęte w Planie Rozwoju Lokalnego. Cała kompletna propozycja projektu (czyli w tym kontekście Plan Rozwoju Lokalnego), zawierająca szczegółowy opis działań będzie podlegać ocenie merytorycznej. Nie będzie zatem odrębnej procedury akceptacji działań projektowych (w tym inwestycyjnych).

- 10. Czy w ramach działań projektowych o charakterze nieinwestycyjnym będzie możliwość utworzenia etatu na okres trwałości projektu? Chodzi o zatrudnienie trenera fitness / animatora do prowadzenia zajęć i różnych aktywności fizycznych z młodzieżą, seniorami, osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym?**

Czy w ramach działań projektowych o charakterze nieinwestycyjnym będzie możliwość utworzenia / zbudowania marki Miasta i zorganizowania kompleksowej promocji Miasta oraz lokalnych przedsiębiorców i wytwórców: przebudowanie strony internetowej Miasta, wystawy, targi, wizyty studyjne? Działania te miałyby na celu wypromowanie Miasta i lokalnych przedsiębiorców w kraju i za granicą, a co za tym idzie rozwój gospodarczy i pobudzenie lokalnej przedsiębiorczości.

Punktem wyjścia do ustalenia działań, a więc narzędzi rozwoju miasta jest diagnoza problemowo-potencjałowa, wskazująca główne bariery rozwojowe, ale również potencjały i tym samym w efekcie najlepsze, najbardziej pożądane kierunki rozwoju miasta w celu uzyskania realnej poprawy standardu życia mieszkańców i użytkowników miasta. Wychodząc z takiej analizy uwarunkowań miejskich, należy postawić sobie cele rozwojowe i dopiero do nich zaproponować albo kierunki/ charakter planowanych działań albo ogólnie wskazać działania jako narzędzia realizacji celów projektu.

Z punktu widzenia zasad Programu możliwe jest zatrudnienie na czas realizacji projektu personelu zarządzającego i wdrażającego projekt. Należy jednak odpowiedzieć sobie na pytanie, na ile jest to racjonalne i uzasadnione w szerokim kontekście, o którym mowa powyżej.

I podobnie rzecz ma się z zadaniami zmierzającymi do zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej miasta. Kluczowe będzie tu wykazanie bezpośredniego i zasadniczego wpływu takich działań na sferę gospodarczą i poprawę pozycji miasta w tym zakresie.

Wszystkie elementy przywołane w pytaniu co do zasady są zatem kwalifikowalne, niemniej będą indywidualnie rozpatrywane w kontekście całej przedstawionej przez Państwa koncepcji.

- 11. Jakie jest okres czasu, na który ma być opracowany Plan Rozwoju Lokalnego/ Instytucjonalnego ? Czy jego obowiązywanie zakończy się wraz z realizacją projektu ? Jeżeli czasokres obowiązywania ma być dłuższy to jakie są tego podstawy formalne ?**

Ideą Programu jest, aby przygotować dla miasta plan rozwoju jako dokument długofalowy, który ma wyznaczać kierunki jego rozwoju w dłuższym okresie niż czas realizacji projektu. Projekt powinien zatem stanowić zainicjowanie, wzmocnienie pożądanych zmian, a nie

realizować pełen efekt zmiany w mieście. Wnioskodawca, składając Kompletną Propozycję Projektu zobowiązuje się jednocześnie do realizacji projektu i PRL/PRI jako długofalowej polityki miasta. PRL/PRI wychodzące poza czasookres projektu powinny być instrumentem ewoluującym, stale aktualizowanym i przedłużanym, stanowiąc bieżącą bazę do prowadzenia polityki rozwoju miasta.

12. Czy przygotowanie Planu Rozwoju Lokalnego/ Instytucjonalnego jest kosztem kwalifikowalnym?

W związku z tym, że wydatki w projekcie kwalifikują się od momentu decyzji o przyznaniu dofinansowania przygotowanie Planu Rozwoju Lokalnego/ Instytucjonalnego nie jest kosztem kwalifikowalnym.

13. Jeśli zostanie przeprowadzona modernizacja istniejącego basenu miejskiego w celu powstania nowoczesnej wodnej infrastruktury rekreacyjnej (np. aquapark) i po 5 latach - po zakończeniu okresu trwałości - będą pobierane opłaty za wejście - czy VAT tej inwestycji będzie kosztem niekwalifikowanym? Czy to będzie pomoc publiczna? Jest możliwość realizacji takiej inwestycji, jeśli wynika ona z diagnozy i potrzeb?

Teoretycznie taka inwestycja jest możliwa, ale należy przeanalizować, czy taka inwestycja ma strategiczny i znaczący wpływ na rozwój miasta. Działania projektowe muszą korespondować z celami projektu i diagnozą problemową. Działania te powinny odnosić się w sposób zintegrowany i kompleksowy do polityki rozwoju całego miasta, przewidując realizację zarówno elementów nieinwestycyjnych jak i kluczowych/priorytetowych przedsięwzięć infrastrukturalnych.

Należy także pamiętać, że działania spełniające przesłanki pomocy publicznej nie mogą być kwalifikowalne w Programie.

Zasady związane z generowaniem przychodów w projektach oraz kwalifikowalności wydatków (w tym VAT) zostały natomiast szczegółowo omówione w *Wytycznych dla wnioskodawców w ramach Programu Rozwój lokalny*, opublikowanych na stronie Programu: www.eog.gov.pl/media/85470/Wytyczne_dla_wnioskodawcow_Rozwoj_Lokalny_luty2020_d_o_publicacji.pdf

14. Część działań, które wychodzą z diagnozy, analizy i problemów miasta planowane są na wodach powierzchniowych będących w granicach miasta, które są własnością Skarbu Państwa w zarządzaniu Wód Polskich. Czy na etapie składania KPP będzie trzeba posiadać dokumenty potwierdzające prawo do dysponowania? Czy też wystarczy list intencyjny np. Wód Polskich jako Partnera?

Na etapie składania KPP nie ma takiego obowiązku. Można te dokumenty załączyć albo stosowną informację w tej sprawie zawrzeć w KPP/ PRL. List intencyjny z partnerem jest oczywiście obowiązkowy. Powinien on określać podział zadań między partnerami, w sposób szczególny wykazując ich wartość dodaną przy realizacji poszczególnych przedsięwzięć/ działań.

15. Czy przy realizacji inwestycji przez miasto możliwe jest dysponowanie nieruchomością, np. drogą powiatową, co jest rozwiązaniem dość powszechnym w samorządach?

Takie rozwiązanie jest możliwe pod warunkiem, że beneficjent jest w stanie zagwarantować dysponowanie daną nieruchomością przez co najmniej przez 5 lat po zakończeniu realizacji projektu, czyli we wskazanym w umowie ws. projektu okresie trwałości.

16. Czy Miasto planując przedsięwzięcie inwestycyjne w ramach Programu Rozwoju Lokalnego, które jest niezbędne do dalszego rozwoju miasta może zaplanować proces inwestycyjny od przygotowania, opracowania dokumentacji technicznej, pozyskania pozwoleń, opracowanie kosztorysów poprzez jego wdrożenie. Jakie dokumenty będą wymagane na etapie złożenia Kompletnej Propozycji Projektu?

Zgodnie z informacjami wskazanymi w Regulaminie naboru w ramach projektu powinno się realizować zarówno działania o charakterze miękkim (min. 40% wartości projektu) jak i inwestycyjnym (max. 60%). Idealnie, planowanie działań projektowych (do realizacji w projekcie) powinno obejmować wszystkie kolejne etapy od pogłębionej, sektorowej diagnostyki/ analityki, poprzez przygotowanie dokumentacji, pozwolenia, na fizycznej realizacji inwestycji skończywszy. Oznacza to, że działania przygotowawcze powinny być realizowane w ramach projektu, gdyż realizacja powinna wynikać de facto z pogłębionych diagnoz i analiz, które będą miały miejsce na etapie PRL albo nawet w trakcie realizacji projektu. Z tego powodu, aby mieć pewność, że dane działania / przedsięwzięcia są odbiciem faktycznych, priorytetowych problemów czy potencjałów rozwojowych miasta, chcielibyśmy, aby cały powyższy proces miał miejsce w trakcie realizacji projektu. W wyjątkowych sytuacjach, gdzie z przeprowadzonych analiz i diagnoz i tak wyszedłby dany problem (bo ma on tak dominujące znaczenie dla miasta) istnieje możliwość realizacji przedsięwzięcia/ działania wcześniej rozpoczętego (przed decyzją o dofinansowaniu projektu będą to wydatki niekwalifikowalne), ale ciężar obrony takiego sposobu podejścia spoczywa na wnioskodawcy składającym KPP.

Na etapie Kompletnej Propozycji Projektu nie wymaga się żadnych dodatkowych dokumentów poza tymi, o których mowa w formularzu KPP i ewentualnie dodatkowe nie będą przedmiotem oceny.

17. Jak należy rozumieć pojęcie przedsięwzięcia w projekcie?

Przez przedsięwzięcie rozumiemy pojedynczą, niepodzielną (albo trudną do podziału) inicjatywę inwestycyjną lub nieinwestycyjną. Nie wskazywaliśmy dokładnej definicji przedsięwzięcia, zatem zostawiamy Państwu pewną swobodę w projektowaniu działań i przedsięwzięć. Proszę jednak nie posługiwać się kluczem jednego postępowania przetargowego, a bardziej logiki interwencji - czy w danej inicjatywie da się wydzielić elementy składowe, etapy, itp. - będzie to działanie czy można uznać, że jest ono niepodzielne - przedsięwzięcie.

18. Miasto planuje budowę ogólnodostępnego obiektu sportowego, ale nie ma możliwości wybudowania w tym miejscu również budynku zaplecza. W tej sytuacji rozważana jest

dzierżawa części pobliskiego budynku należącego do spółdzielni. Czy możliwe jest ponoszenie w projekcie kosztów kwalifikowalnych na modernizację / ulepszenia obcej infrastruktury i przez jaki okres po zakończeniu projektu umowa dzierżawy musi obowiązywać, aby była zachowana trwałość projektu? Czy trzeba jeszcze spełnić jakieś inne warunki np. zagwarantować brak możliwości zbycia budynku w okresie trwałości projektu? Czy okres trwałości liczy się od zakończenia projektu czy od wypłaty ostatniej transzy refundacji środków?

Jeśli chodzi wyłącznie o dzierżawienie budynku na cele projektu to taki koszt jest kwalifikowalny. Oczywiście zasadność takiego rozwiązania zostanie oceniona podczas oceny merytorycznej Kompletnej Propozycji Projektu. Koszty dzierżawy mogą być uznane za kwalifikowalne, jeśli są uzasadnione w projekcie i spełniają wymogi kwalifikowalności (vide poniższe Wytyczne).

Jednak zgodnie z postanowieniami Umowy dla Programu , Operator Programu musi zapewnić, aby beneficjenci:

- Zachowali prawo własności do wszelkich budynków zakupionych, zbudowanych, wyremontowanych lub przebudowanych w ramach projektu przez okres co najmniej 5 lat od zakończenia projektu i kontynuowali użytkowanie takich budynków z korzyścią dla ogólnych celów projektu w tym samym okresie;
- Utrzymali wszelkie budynki zakupione, zbudowane, odnowione lub przebudowane w ramach projektu odpowiednio ubezpieczone od strat, takich jak pożar, kradzież i inne zdarzenia normalnie podlegające ubezpieczeniu, zarówno podczas realizacji projektu, jak i przez co najmniej 5 lat po zakończeniu projektu; oraz
- Odłożyli odpowiednie środki na utrzymanie wszelkich budynków zakupionych, zbudowanych, odnowionych lub przebudowanych w ramach projektu przez co najmniej 5 lat po zakończeniu projektu. Konkretnie środki na realizację tego obowiązku zostaną określone w umowie dotyczącej projektu.

Powyższe postanowienia wykluczają naszym zdaniem kwalifikowalność remontów czy modernizacji budynków nie będących własnością beneficjenta.

Zgodnie z postanowieniami Regulacji (art. 6.4, ust. 1 d) własność powinna być beneficjenta lub może on ją przenieść na inny podmiot wskazany we wniosku aplikacyjnym (Kompletnej Propozycji Projektu). W tym drugim przypadku powinno to nastąpić w uzasadnionych przypadkach (w domyśle już w trakcie realizacji projektu) tak, aby nieruchomości służyła celom, o których mowa w cytowanym powyżej pierwszym tirecie. Warunki, o których mowa we wszystkich trzech powyższych tiretach dotyczą zatem zarówno beneficjenta jak i podmiotu, na którego beneficjent przenosi (wyjątkowo) własność. Powinien to być podmiot publiczny, aby mieć pewność, że będzie za pomocą nieruchomości realizować w długim okresie czasu cele projektu- cele publiczne.

Proszę zauważyć, że w ramach projektu dozwolony jest zarówno zakup jak i budowa nieruchomości. Do tego rodzaju wydatków zastosowanie mają przepisy art. 8.6 Regulacji wdrażania Mechanizmów Finansowych, w tym dla budowy ust. 3. W przepisach tych zostały wskazane warunki, które muszą być spełnione, aby taką budowę uznać za kwalifikowalną (własność powinna być przeniesiona na

Stan na 15.07.2020

beneficjenta albo podmiot przez niego określony we wniosku, z tym, że nie mogłaby być ona przeniesiona na inny podmiot w okresie trwałości projektu).

W przypadku dzierżawy obowiązują Państwa wymogi dotyczące zapewnienia trwałości projektu - zapewnienie trwałości projektu przez okres 5 lat od akceptacji przez Operatora Programu raportu końcowego z realizacji projektu. Trwałość w takim przypadku oznacza, że beneficjent powinien zapewnić prawidłowe działanie projektu przez 5 lat, a więc również zagwarantować w tym okresie możliwość dzierżawy.

Zachęcamy również do zapoznania się z zapisami Wytycznych dla wnioskodawców w ramach Programu Rozwój lokalny:

http://www.eog.gov.pl/media/85470/Wytyczne_dla_wnioskodawcow_Rozwoj_Lokalny_luty2020_do_publicacji.pdf, gdzie szczegółowo wskazuje się m.in. kwalifikowalność kosztów.

19. Czy działania polegające na uzbrojeniu miejskich terenów pod przyszłe inwestycje gospodarcze (np. w ramach parku przemysłowego) będą uznane za działania kwalifikowalne w świetle zapisów Regulaminu naboru i wyboru projektów?

Zgodnie z zapisami Regulaminu konkursu wspieranie tworzenia bądź utrzymywania inkubatorów/ centrów innowacji/ przedsiębiorczości, jest wyłączone ze wsparcia w Programie ze względu na możliwość wystąpienia niedozwolonej pomocy publicznej.

Niemniej jednak jeśli mamy do czynienia z uzbrojeniem terenów przemysłowych (które są własnością miasta), co ma się przyczynić do zwiększenia powierzchni parku przemysłowego, możemy mówić o działaniu o charakterze przygotowawczym i uniwersalnym (teren pod inwestycje przygotowywany jest potencjalnie dla wszystkich firm) i nie mającym wpływu na zakłócenie konkurencyjności na rynku. Istotne znaczenie ma fakt, iż przygotowanie terenu pod przyszłe inwestycje nie jest dedykowane tzn. skierowane do jednego, np. już zidentyfikowanego przedsiębiorcy, tylko potencjalnie dla wszystkich firm. Wyeliminowana zostaje w ten sposób przesłanka selektywności, co powoduje, że wsparcie nie będzie klasyfikowane jako pomoc publiczna. Ponadto w kolejnym etapie (jeśli jest planowany) ważne jest to aby sprzedaż działek inwestorom przebiegała w drodze konkurencyjnych, przejrzystych, nieograniczonych i bezwarunkowych przetargów celem wyeliminowania pomocy publicznej na drugim poziomie tzn. na linii miasto - inwestor. Z tego punktu widzenia kwalifikowalne w Programie będzie uzbrojenie miejskich terenów przemysłowych jako element sprawowania władzy publicznej.

Partnerstwa w projektach

20. Partnerstwo krajowe:

- a) **Czy koncepcja partnerstwa przedstawiona w zarysie może ulec zmianie na etapie przygotowania Kompletniej Propozycji Projektów?**

Na etapie zarysu projektu wymagane było jedynie wskazanie intencji realizacji potencjalnego projektu w partnerstwie oraz wskazanie sektorowo i rodzajowo potencjalnych partnerów. Na podstawie tego ogólnego schematu opracowywana będzie Kompletna Propozycja Projektu. Niemniej jednak, na tym etapie, w zależności od wniosków z przeprowadzonych prac przygotowawczych (m.in. pogłębionego etapu diagnostycznego czy współpracy z doradcą) może dojść do większej lub mniej zmiany koncepcji rozwoju czy schematu partnerstwa.

b) Czy partner musi znajdować się na liście 255 miast – kwalifikowalnych wnioskodawców?

Miasto partnerskie w projekcie nie musi być na liście 255 miast – kwalifikowalnych wnioskodawców. Zgodnie z założeniami i celami Programu projekty i ich efekty powinny koncentrować się na miastach – beneficjentach (liderach partnerstw), dlatego też pomimo możliwości zawierania partnerstw z innymi samorządami wszystkie działania/ inwestycje, które będą prowadzone poza miastem muszą być uzasadnione potrzebami miasta – lidera i mieć wpływ na realizację jego celów rozwojowych postawionych w projekcie. Nie ma możliwości finansowania działań partnera, których efekt nie wpływa na podniesienie jakości życia w mieście – liderze. Innymi słowy, nie ma możliwości finansowania działań partnera, które dotyczą obszaru jego jednostki samorządowej lub innych niż miasto – lider.

c) Czy jednostka samorządowa bądź inny kwalifikowalny podmiot może być partnerem w więcej niż jednym projekcie?

Czy dopuszczalne jest ewentualne partnerstwo pomiędzy miastami z listy 54 zakwalifikowanych do II etapu konkursu miast?

Tak, nie ma ograniczenia co do wielokrotnego występowania danego podmiotu w charakterze partnera. Należy pamiętać o rzeczywistym charakterze partnerstwa i wykazaniu jego wartości dodanej dla działań projektowych i miasta – beneficjenta. W każdym przypadku należy przeanalizować wartość dodaną partnerstwa i możliwości organizacyjne danej jednostki pod kątem realizacji jednego projektu jako lider i uczestniczenia w innym jako partner.

W przypadku ewentualnych partnerstw w gronie 54 wybranych miast nie ma formalnego zakazu zawierania partnerstw.

Może to jednak rodzić pewne problemy związane np. z koncentracją wsparcia na obszarze gminy – wnioskodawcy, wykazania faktycznej wartości dodanej dla wnioskodawcy z posiadania takiego partnera – realizacji przez niego działań. Co więcej, partnerzy powinni prowadzić stałą współpracę nad PRL i PRI od początku ich tworzenia (tj. de facto diagnozy), co może stawiać pod znakiem zapytania faktyczną chęć/ możliwość włączenia „konkurenta” do całego procesu aplikacyjnego.

W związku z powyższymi kwestiami, zasadność i efektywność takich partnerstw będzie szczegółowo badana przez ekspertów oceniających Kompletnie Propozycje Projektów.

Należy również pamiętać, że przekazywanie środków między partnerami (na zasadzie refundacji) jest oczywiście i w tym przypadku możliwe, niemniej nie powinna to być opłata za np. usługę doradczą miasta X dla miasta Y (dotyczy to nie tylko partnerstwa w gronie 54 miast, ale szerzej: partnerstwa z jakimikolwiek innymi podmiotami, w tym innymi JST).

d) Jaka jest definicja spółki komunalnej na użytek Programu „Rozwój Lokalny”?

Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej (MFiPR) na potrzeby naboru definiuje komunalne osoby prawne jako podmioty, w których minimum 51% udziałów / akcji jest własnością jednostki samorządu terytorialnego.

e) W jaki sposób należy wybrać partnerów do projektu?

Regulamin nie narzuca na wnioskodawców obowiązku stosowania procedury konkurencyjnej przy wyborze partnerów. Ważne jest jednak, aby partnerstwo miało realny wymiar, tj. aby partnerzy wnosili do projektu swoje zasoby: osobowe, organizacyjne, techniczne, itp. i uczestniczyli w miarę możliwości na wszystkich etapach przygotowania i wdrażania projektu.

f) Czy wybór partnera spoza sektora finansów publicznych, NGO itd. wymaga przeprowadzenia procedury konkursowej/ ustawy wdrożeniowej?

Ustawa wdrożeniowa nie ma tu zastosowania. Wybór partnera nie musi się więc na niej opierać. Tak jak wskazano w *Regulaminie naboru i wyboru wniosków* musi to być faktyczny partner (nie wykonawca usługi, roboty, itd.), włączony do pracy co najmniej od etapu opracowania Kompletniej Propozycji Projektów (PRL, PRI) do wszystkich faz realizacji projektu.

g) Czy przedsiębiorca może być partnerem w projekcie?

Formalnie nie ma takiej możliwości, niemniej jednak nie wyklucza to opcji włączenia takiej jednostki w proces konsultacji dot. działań projektowych (np. gdy przedsiębiorca jest znaczącym pracodawcą w mieście i dlatego warto włączyć go w konsultacje nad kształtem planów rozwoju gospodarczego miasta).

h) Czy istnieje wzór umowy partnerskiej i kiedy należy taką umowę złożyć?

W przypadku zawiązania partnerstwa, do Kompletniej Propozycji Projektu należy załączyć list intencyjny.

Umowa partnerstwa powinna zostać dostarczona i zaakceptowana przez Operatora Programu przed podpisaniem umowy ws. projektu. Operator będzie weryfikował umowy partnerskie przed podpisywaniem umów ws. projektów, dlatego ich przekazanie będzie wymagane z odpowiednim wyprzedzeniem. O terminach w tym zakresie wnioskodawcy zostaną poinformowani przed zakończeniem naboru.

Nie ma jednego obowiązującego wzoru umowy partnerskiej, tutaj zostawiamy inicjatywę po stronie wnioskodawców.

Należy wskazać, że art. 7.7 ust. 2 Regulacji określa minimalne wymogi takiej umowy, których poprawność będzie weryfikował Operator Programu przed podpisaniem z beneficjentem umowy ws. projektu. Operator dopuszcza zatem różne rozwiązania w tego typu umowach, pod warunkiem ich zgodności z Regulacjami, dlatego nie narzucono żadnego wzoru w tym zakresie. Takie rozwiązanie wydaje nam się korzystne dla wnioskodawców i pozostawia pewną swobodę kształtowania umów partnerskich.

i) Co w przypadku stwierdzenia niekwalifikowalności partnera?

Niekwalifikowalny partner nie skutkuje odrzuceniem propozycji projektu, niemniej podczas oceny merytorycznej nie jest on brany pod uwagę jako partner i nie podlega ocenie.

j) Jaka jest podstawa prawna wyboru partnera i działania partnerstwa?

Ramy prawne wdrażania Mechanizmów Finansowych EOG i Norweskiego 2014-2021 nie określają trybu wyboru partnera w projektach realizowanych przez beneficjentów. Wynika to ze specyficznej roli takiego podmiotu w przygotowaniu i realizacji projektu. Zgodnie z definicją zawartą w art. 1.6.1 lit. w Regulacji partner to „podmiot prawa aktywnie uczestniczący we wdrażaniu projektu i skutecznie się do niego przyczyniający; przyswieca mu ten sam cel gospodarczy i społeczny co beneficjentowi, który ma być zrealizowany poprzez wdrożenie danego projektu”. W tym kontekście należy też interpretować postanowienie art. 7.7 ust. 6 Regulacji, z którego wynika, że partner nie może być zrównany z wykonawcą w rozumieniu przepisów prawa zamówień publicznych. Współpraca z partnerem na rzecz projektu nie jest tożsama ze współpracą z podmiotem, realizującym odpłatnie na rzecz zamawiającego określone usługi, dostawy lub roboty budowlane na podstawie umowy cywilnoprawnej. Takie partnerstwo, tj. będące w istocie wykonawstwem na rzecz beneficjenta projektu, ograniczonym do realizacji konkretnego zamówienia wskazanego przez zamawiającego, rozliczanym w sposób właściwy dla zamówień publicznych, nie odnoszące się w żaden sposób do wspólnego z beneficjentem celu gospodarczego i społecznego, nie będzie wypełniać definicji partnerstwa, a jako takie nie będzie zgodne z art. 7.7 ust. 6 Regulacji.

Tryb wyboru partnera określa zatem wnioskodawca, który może (lecz nie musi) zastosować tryby konkursowe lub mechanizmy wyboru partnerów przewidziane w innych programach. Podstawę prawną współpracy z partnerami stanowią ramy prawne wdrażania Mechanizmów Finansowych 2014-2021, w szczególności postanowienia Regulacji. Jednocześnie, zgodnie z art. 7.7 ust. 1 i 2 Regulacji, niezbędne jest zawarcie z partnerem stosownej umowy, która powinna zawierać m.in. szczegółowy budżet i ustalenia finansowe między beneficjentem a partnerem. Regulacje zawierają także szczegółowe zasady kwalifikowalności i dokumentowania wydatków, mające zastosowanie do partnerów. Powyższe postanowienia określają ramy prawne i podstawę rozliczeń finansowych z partnerem projektu.

k) Realny wymiar partnerstwa oraz przepływy środków na linii lider – partner.

Partnerów dotyczą takie same zasady realizacji projektu jak beneficjenta dlatego również powinni stosować Wytyczne dla wnioskodawców. Beneficjent zgodnie z umową ws. projektu jest odpowiedzialny za prawidłowe rozliczanie partnera i jego działania w projekcie.

Lider partnerstwa jest odbiorcą pomocy i jest odpowiedzialny przed Operatorem za realizację umowy o dofinansowanie projektu i rozliczenie projektu. Kwestie dotyczące przepływów finansowych pomiędzy Operatorem a liderem (beneficjentem) projektu określa umowa o dofinansowanie projektu. Natomiast kwestie dotyczące przepływów finansowych (ryczałtu/ refundacji) pomiędzy liderem a partnerami projektu reguluje umowa partnerska. Partnerzy ustalają między sobą, czy ma on formę ryczałtu, czy refundacji ponoszonych wydatków, jak również formę rozliczeń przekazywanych środków.

Stan na 15.07.2020

Wnioskodawca w budżecie do KPP wskazuje koszty partnera i w zależności od wybranej formy rozliczenia (co do zasady refundacja, dla małych NGOs – zaliczki) uwzględnia to w budżecie. Należy pamiętać o rzeczywistym charakterze partnerstwa i wykazaniu jego wartości dodanej dla działań projektowych i miasta – beneficjenta. W każdym przypadku należy przeanalizować wartość dodaną partnerstwa i możliwości organizacyjne danej jednostki pod kątem realizacji jednego projektu jako lider i uczestniczenia w innym jako partner.

Zgodnie z Regulaminem naboru i wyboru projektów dofinansowanie będzie przekazywane na rachunek bankowy Beneficjenta otwarty dla danego projektu, nie później niż w ciągu miesiąca od zatwierdzenia przez Operatora Programu raportu okresowego/ rocznego/ końcowego z realizacji projektu. Dla projektu prowadzony będzie jeden rachunek bankowy z którego beneficjent będzie przekazywał środki partnerom. Proszę zauważyć, że zapisy wzoru umowy w sprawie Projektu stanowią: „Dofinansowanie jest przekazywane przez Operatora Programu za pośrednictwem Banku Gospodarstwa Krajowego (dalej „BGK”) na rachunek bankowy Beneficjenta w PLN o numerze ... otwartym wyłącznie dla tych środków”.

Wzór dostępny jest na stronie Programu: <https://www.eog.gov.pl/strony/zapoznaj-sie-z-funduszami/rozwój-lokalny/nabory-wnioskow/>

l) Jak należy interpretować pkt 10.6 Regulaminu naboru i wyboru projektów?

Krąg krajowych partnerów kwalifikowalnych w Programie „Rozwój Lokalny” określa Umowa w sprawie Programu zawarta z Państwami – Darczyńcami. Zgodnie z Umową z kręgu kwalifikowalnych partnerów wykluczone są osoby fizyczne, a także komercyjne podmioty prywatne (tj. spółki cywilne, spółki handlowe osobowe i kapitałowe), jednakże partnerami mogą być towarzystwa budownictwa społecznego (TBS), a także samorządowe i państwowe osoby prawne.

Zapis punktu 10.6 Regulaminu należy natomiast interpretować w kontekście zasad udzielania pomocy publicznej w Programie. W każdym przypadku, w którym pomoc publiczna wystąpiłaby na poziomie zarówno beneficjenta (gminy), jak i partnera projektu, to takie podmioty nie mogą zawrzeć umowy partnerskiej. Biorąc zaś pod uwagę ogólną zasadę wdrażania Programu, zgodnie z którą Minister nie udziela beneficjentom pomocy publicznej, powyższy zapis Regulaminu należy traktować jedynie jako dodatkowe zabezpieczenie realizacji powyższych zasad.

m) Czy możliwe jest funkcjonowanie partnerstwa nieformalnego w projekcie?

Możliwe jest zawieranie partnerstwa, które nie będzie opierało się na przekazywaniu środków na linii miasto – partner, ale na wsparciu opiniotwórczo – doradczym w czasie realizacji projektu. W takim przypadku należy się zastanowić czy konieczne jest zawieranie umowy partnerskiej. Taka współpraca może być też oparta o powiązania nieformalne. Przykładem jest współpraca z przedsiębiorcą, o istotnym znaczeniu dla miasta: formalnie nie ma możliwości zawarcia umowy partnerskiej, niemniej jednak nie wyklucza to opcji włączenia takiej jednostki w proces konsultacji dot. działań projektowych (np. gdy przedsiębiorca jest znaczącym pracodawcą w mieście i dlatego warto włączyć go w konsultacje nad kształtem planów rozwoju gospodarczego miasta).

n) Czy PKP może być partnerem w projekcie ?

Zgodnie z zapisami Regulaminu naboru „Partnerami krajowymi nie mogą być osoby fizyczne, spółki cywilne, spółki prawa handlowego, z wyjątkiem komunalnych i państwowych osób prawnych oraz towarzystw budownictwa społecznego”. Proszę zauważyć, że tak ogólnie sformułowany status przyszłego partnera "PKP jako spółka kapitałowa ze 100% udziałem kapitału publicznego (Skarb Państwa lub Województwo)" spełnia warunki kwalifikowalności partnera, jednak trzeba mieć na uwadze, że nie wskazuje on kto tym partnerem ostatecznie będzie (czy PKP SA, czy spółka córka PKP, czy PKP "regionalne" - a to ma kluczowe znaczenie, ponieważ konkretna spółka może już nie spełniać tego wymogu). To zastrzeżenie trzeba mieć na uwadze. W takim przypadku możliwość zawarcia partnerstwa będzie badana indywidualnie. Proszę pamiętać, że niekwalifikowalny partner nie skutkuje odrzuceniem kompletnej propozycji projektu, niemniej podczas oceny merytorycznej nie jest on brany pod uwagę jako partner i nie podlega ocenie.

o) Czy Partner projektu np. Państwowa Szkoła Wyższa może budować infrastrukturę/nowy obiekt budowlany w ramach projektu, która/który będzie zlokalizowana/zlokalizowany na terenie Partnera i będzie własnością Partnera?

W ramach projektu dozwolony jest zarówno zakup jak i budowa nieruchomości. Do tego rodzaju wydatków zastosowanie mają przepisy art. 8.6, Regulacji wdrażania Mechanizmów Finansowych, w tym dla budowy ust. 3. W przepisach tych zostały wskazane warunki, które muszą być spełnione, aby taką budowę uznać za kwalifikowalną (własność powinna być przeniesiona na beneficjenta albo podmiot przez niego określony we wniosku, z tym, że nie mogłaby być ona przeniesiona na inny podmiot w okresie trwałości projektu).

21. Partnerstwo zagraniczne:

- jako partnerzy zagraniczni dopuszczalne są jedynie jednostki samorządowe z państw – darczyńców (Norwegii, Islandii i Lichtensteinu).
- partnerem zagranicznym nie mogą być formalnie inne podmioty niż wskazane powyżej. Nie wyklucza to możliwości nieformalnego włączenia (np. wspólne planowanie działań, spotkania i warsztaty) innych podmiotów zagranicznych (np. granicznego miasta partnerskiego) w projekt jeśli jest to uzasadnione potrzebami, celami i planowanymi działaniami w projekcie. W taki partnerstwie nieformalnym nie ma możliwości przepływu środków między podmiotami.
- partnerstwo z podmiotami z Państw - Darczyńców nie jest obowiązkowe i nie będzie oceniane na etapie przygotowania kompletnej propozycji projektu (KPP). Niemniej jednak, obowiązkowym załącznikiem do KPP są oczekiwania wnioskodawcy względem potencjalnego partnera zagranicznego oraz wymóg zarezerwowania części budżetu projektu na działania potencjalnych partnerów z Państw – Darczyńców. **W przypadku braku zarezerwowania jakichkolwiek środków na cel takiego potencjalnego partnerstwa, wniosek nie będzie podlegał ocenie merytorycznej.**

Norweski Związek Władz Regionalnych i Lokalnych (KS) będzie wspierał Wnioskodawców/ Beneficjentów w poszukiwaniu potencjalnych partnerów z Państw – Darczyńców. Biorąc pod

uwagę doświadczenia i wiedzę jednostek samorządowych z państw – darczyńców np. w zakresie projektowania uniwersalnego, polityki senioralnej, budowaniu zdolności i wydajności administracji lokalnej, w szczególności w partycypacyjnym (z udziałem mieszkańców) zarządzaniu miastami, polskie miasta mają szansę na wykorzystanie tego dorobku na własnym gruncie w celu wsparcia swojego rozwoju.

Do ewentualnego podpisania umowy z ww. jednostkami dojdzie po podpisaniu umowy na realizację projektu.

Kwalifikowalni wnioskodawcy

22. Czy punktacja i miejsce na liście rankingowej 54 miast zakwalifikowanych do II etapu naboru ma znaczenie przy ocenie Kompletnych Propozycji Projektów?

Nie, w drugim etapie naboru wnioski aplikacyjne (KPP) będą oceniane „od nowa”, bez uwzględniania dotychczasowej punktacji czy miejsca miasta na liście rankingowej w pierwszym etapie.

Karata oceny merytorycznej KPP dostępną jest na stronie Programu: <http://www.eog.gov.pl/strony/aktualnosci/rozpoczyna-sie-ii-etap-naboru-wnioskow-do-programu-rozwoj-lokalny/>

23. Kwalifikowalni wnioskodawcy - proszę o wskazanie listy 122 miast, które otrzymały dodatkową punktację w I etapie naboru.

Z analiz Polskiej Akademii Nauk wynika, że niemal połowie z 255 średnich miast w Polsce grozi marginalizacja i zjawiska kryzysowe. Pełna lista 122 miast tracących funkcje społeczno – gospodarcze, zdiagnozowanych przez PAN znajduje się w linku: <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/wiadomosci/wsparcie-rozwoju-srednich-miast/>

Finansowanie projektów i działań projektowych

24. Czy w sytuacji, gdy wydatki inwestycyjne przewidziane w projekcie przekroczyłyby 60% kosztów kwalifikowalnych projektu, możliwe jest ich sfinansowanie w ramach programu w maksymalnym zakresie (tj. 60%), podczas gdy powstała różnica - jak wyżej - zostałyby pokryta ze środków własnych wnioskodawcy?

Zgodnie z wymogami darczyńców i postanowieniami Regulaminu: „Wszystkie planowane wydatki inwestycyjne nie mogą łącznie przekroczyć 60% całkowitych wydatków kwalifikowalnych projektu”. Oznacza to, że w przypadku przekroczenia tego limitu dofinansowanie zostanie odpowiednio pomniejszone. Wówczas te wydatki będzie można realizować poza projektem, ze środków własnych.

Miasto podnosząc całkowitą wartość kosztów kwalifikowanych projektu (np. z 10 mln euro maksymalnego dofinansowania o kolejne 2 mln euro, zwiększając przez to wartość projektu (łącznie koszty kwalifikowane) musi zadbać aby została utrzymana proporcja 60/40. Zatem, jeśli miasto zapewni wkład własny i podniesie wartość kwalifikowaną projektu o 2 mln euro to będzie musiało obligatoryjnie wydać ze swoich środków własnych 1,2 mln euro na działania inwestycyjne i 0,8 mln euro na działania nieinwestycyjne, aby zachować tę proporcję – jako

element umowy. Podsumowując, jeśli miasto chce wydać 2 mln euro tylko na samą inwestycję, a nie na przedsięwzięcia nieinwestycyjne, to lepiej aby zrobiło z tego działanie/przedsięwzięcie uzupełniające finansowane ze środków własnych.

25. Jak należy rozumieć działania o charakterze inwestycyjnym/ nieinwestycyjnym?

Kluczem do oceny działania pod kątem jego charakteru (działanie o charakterze inwestycyjnym lub nieinwestycyjnym) nie jest ujęcie danej kategorii w wydatkach bieżących czy majątkowych. Gminy mają pod tym względem pewną dowolność i różnie podchodzą do tematu księgowania wydatków. Operator Programu zna liczne przypadki, gdzie np. przygotowanie dokumentacji uznawano za wydatek majątkowy a w innych za bieżący. Kwalifikacja zależy od decyzji skarbnika.

Pojęcia działania o charakterze inwestycyjnym i nieinwestycyjnym stanowią inny porządek pojęciowy (to rozróżnienie sprzyja kompleksowości projektu) niż porządek pojęciowy wynikający z ustawy o fin. publicznych i ustawy o rachunkowości (wydatki majątkowe/inwestycyjne oraz bieżące). Jest to kwestia przyjęcia konwencji pojęciowej, którą trzeba konsekwentnie stosować.

Przez **działania o charakterze inwestycyjnym** należy rozumieć działania projektowe wymienione w pkt. 5.3 Regulaminu naboru i wyboru projektów. Działania te muszą wynikać z diagnozy i analiz, a także m.in. być zdefiniowane jako priorytetowe dla realizacji celów projektu i rozwiązania kluczowych problemów rozwojowych.

Przykład – na działanie o charakterze inwestycyjnym PRL pn. „Nowoczesna plaża miejska w mieście X” będą składały się przedsięwzięcia inwestycyjne np.: modernizacja plaży miejskiej, rekultywacja jeziora X, przebudowa drogi dojazdowej do plaży.

Przez **działania o charakterze nieinwestycyjnym** należy rozumieć działania projektowe wymienione w pkt. 5.3 Regulaminu naboru i wyboru projektów, inne niż „inwestycyjne”.

Przykład – na przykładowe działanie o charakterze nieinwestycyjnym PRL pn. „Nowoczesna plaża miejska w mieście X – przygotowanie inwestycji”, będą się składały następujące przedsięwzięcia nieinwestycyjne jak: przeprowadzenie konkursu architektonicznego, opracowanie dokumentacji budowlanej z uzyskaniem pozwolenia na budowę (mimo, że dokumentacja będzie stanowiła w przyszłości składową inwestycji, lub będzie od razu zaliczona do wydatków inwestycyjnych – zawsze zgodnie z decyzją Skarbnika gminy), promocja zmodernizowanego obiektu, itp. Dokumentację budowlaną na potrzeby inwestycji należy rozumieć zgodnie z Regulaminem jako część działania o charakterze nieinwestycyjnym.

Operator Programu po wyborze projektu przekazuje beneficjentowi dotację na przedsięwzięcie/działanie o charakterze nieinwestycyjnym (w rozumieniu nomenklatury Programu Rozwój lokalny) w ramach paragrafu inwestycyjnego lub bieżącego, zgodnie z uzgodnionym zapotrzebowaniem beneficjenta, wskazanym w harmonogramie płatności. To beneficjent kwalifikuje środki w sensie przynależności do wydatków majątkowych/inwestycyjnych bądź bieżących (w rozumieniu Ustawy o fin. publicznych) i z tej

kwalfikacji wynikają konsekwencje dla analizy skutków finansowych realizacji danego przedsięwzięcia dla budżetów lat przyszłych (w ramach modułu Symulacje WPF).

Przykładowy podział na działania o charakterze inwestycyjnym i nieinwestycyjnym w ramach PRL oraz PRI:

<i>Wyszczególnienie:</i>	PRL	PRI
Działania o charakterze inwestycyjnym (do 60%)	55%	5%
Działania o charakterze nieinwestycyjnym (min. 40%)	20% (np. dokumentacja)	20%

26. Jak należy rozumieć „Wdrożenie wypracowanych rozwiązań mieszkaniowych” wskazane w przykładowym katalogu działań o charakterze nieinwestycyjnym (pkt 5.3 lit a Regulaminu naboru i wyboru projektów)?

Cytowany punkt Regulaminu odnosi się w całości do działań nieinwestycyjnych dlatego wdrożenie należy rozumieć w tym kontekście **generalnie jako przygotowanie dalszych dokumentów wdrożeniowych (np. szczegółowy plan wdrożenia, regulamin wyboru (np. najemców, itp.), analiza wykonalności finansowej, itp., lub działań organizacyjnych i komunikacyjnych będących nieinwestycyjną częścią procesu wdrożenia.**

27. Czy zakupy specjalistycznego sprzętu ICT oraz oprogramowania, np. aplikacji dziedzinowych do realizacji przedsięwzięć z zakresu human smart cities mogą być dokonane z części miękkiej budżetu (max. 40%), jako elementy PRI (na przykład, ale i PRL)?

Za działania o charakterze inwestycyjnym uważa się roboty budowlane lub zakupy towarów o wartości przekraczającej 10 tys. zł każdy.

W danym zapisie mowa o pojedynczych zakupach lub robotach budowlanych, które nie stanowią powiązanej całości (nie są zamawiane jednym zamówieniem publicznym). W takim przypadku każdy indywidualny drobny zakup czy robota budowlana poniżej 10 000 tys złotych nie będzie stanowić wydatku inwestycyjnego.

Proszę uważać, aby nie dzielić powiązanych ze sobą zakupów czy robót budowlanych na mniejsze kategorie celem faktycznego zwiększenia wydatków inwestycyjnych w projekcie.

Zakup sprzętu będzie to zatem wydatek inwestycyjny. Jeśli mowa o realizacji usługi (np. zlecenie opracowania oprogramowania albo aplikacji) wówczas można to uznać za wydatek miękkiej.

28. Ryzyko kursowe – w związku z tym, że wartość dofinansowania i umowy wyrażona będzie w euro, a dofinansowanie projektu wypłacane będzie w złotych istnieje możliwość powstania ryzyka kursowego, które ponosi beneficjent.

29. Transze – będą ustalane indywidualnie dla poszczególnych projektów (biorąc pod uwagę charakter i zakres działań projektowych). Dofinansowanie w formie płatności z góry możliwe

jest do poziomu 90% wartości dofinansowania. Wartość ostatniej transzy nie może być mniejsza niż 10% wartości dofinansowania (refundacja).

Beneficjent może otrzymać kolejną transzę po wydatkowaniu co najmniej 70% poprzedniej transzy.

Więcej informacji nt. kwalifikowalności wydatków i sprawozdawczości w projektach znajdują Państwo w *Wytycznych dla wnioskodawców w ramach Programu Rozwój lokalny*, opublikowanych na stronie Programu.

30. Czy koszty pośrednie są kwalifikowalne w projekcie?

Proszę zauważyć, że zgodnie z Regulaminem naboru i wyboru projektów (pkt 16.2), za koszty kwalifikowalne uznane zostaną wydatki spełniające warunki, o których mowa w art. 8.2 *Regulacji ws. wdrażania Mechanizmu Finansowego EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego na lata 2014-2021*¹. Zgodnie z tym dokumentem za kwalifikowalne uznaje się koszty pośrednie - zarówno dla beneficjenta jak i partnerów.

31. Czy wydatkiem kwalifikowanym mogą być wynagrodzenia stażystów w ramach projektu, który będzie dotyczył organizacji staży dla studentów lokalnej uczelni w lokalnych przedsiębiorstwach?

W poruszonym aspekcie należy zwrócić uwagę na dwie zasadnicze kwestie. Po pierwsze re-granting, czyli przekazywanie środków finansowych innym podmiotom na realizację mikroprojektów (a za takie można uznać staże) jest zakazany przez darczyńców. Należy zatem rozważyć, kto i jak miałby przekazywać takie środki stażystom (przy pośrednictwie przedsiębiorcy, który przekazywałby je stażystom w ramach umów na pewno występowałby re-granting).

Druga kwestia to pomoc publiczna. Niezależnie od tego, jak te środki byłyby przekazywane, to finansowanie wynagrodzenia dla stażysty będzie najprawdopodobniej stanowiło pomoc publiczną dla tego przedsiębiorcy. Gmina byłaby zatem podmiotem udzielającym takiej pomocy z pełnymi tego konsekwencjami prawnymi i obowiązkami sprawozdawczymi.

32. Czy wydatkiem kwalifikowanym w projekcie mogą być wynagrodzenia Opiekunów praktykantów oraz zakup materiałów do praktycznej nauki zawodu, w ramach projektu, który będzie polegał na organizacji praktyk dla uczniów szkół średnich w lokalnych przedsiębiorstwach? Opiekunami praktykantów będą pracownicy przedsiębiorstw lub ich właściciele.

Tak, wskazane wydatki są kwalifikowalne.

33. Czy w przypadku realizacji projektu w formule zaprojektuj i wybuduj kosztami kwalifikowanymi są wszystkie koszty poniesione w ramach niniejszej inwestycji? tj. koszty dokumentacji i koszty robót budowlanych? Czy należy wyodrębnić koszty dokumentacji technicznej i zaliczyć te koszty do tzw. Projektów miękkich?

---

¹https://www.eog.gov.pl/media/69455/Regulacje_MFEOG_na_lata_2014_2021_FINAL2019_02_07.pdf

Koszty dokumentacji w inwestycji realizowanej w formule zaprojektuj i wybuduj czy realizowanej tradycyjnie traktujemy jako działania miękkie, czyli wliczamy do min. 40% wartości projektu.

34. Czy ewentualny wkład własny lub koszty niekwalifikowane zadań projektowych powinny być ujęte w Wieloletniej Prognozy Finansowej (WPF) na moment składania do Ministerstwa Kompletniej Propozycji Projektu?

Regulamin naboru i wyboru projektów nie narzuca takiego wymogu na wnioskodawców (w składanej Kompletniej Propozycji Projektu). Niemniej jednak wymagane będzie wpisanie do WPF środków na pewno w przypadku tych miast, które dostaną dofinansowanie. Co do wnioskodawców, którzy nie mają pewności co do realizacji projektu, nie ma tego obowiązku.

Proszę również zapoznać się z ww. Wytycznych dla wnioskodawców, które w pkt 5 odnoszą się do działań planowanych w projekcie w kontekście WPF.

Dokumentacja projektowa

35. Jak należy traktować przygotowanie Planów Rozwoju Lokalnego i Planów Rozwoju Instytucjonalnego w kontekście planowanej nowelizacji (prawdopodobnie w drugiej połowie roku 2020) ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju?

W założeniach naboru przygotowywane Plany mają nie tyle pełnić funkcję strategii, co raczej być wykorzystywane do ewentualnej zmiany/ aktualizacji strategii gminy.

Przedmiotowe Plany stanowią integralne elementy kompletnej propozycji projektu i jako takie powinny być zatwierdzane, tj. poprzez zarządzenie burmistrza/ prezydenta lub przyjęcie przez radę miasta uchwały kierunkowej (co dla uzyskania jak największej mocy obowiązującej PRL/PRI byłoby najlepszym rozwiązaniem), akceptującej zakres wniosku aplikacyjnego składanego w Programie. Uchwała rady miasta w zakresie PRL i PRI powinna natomiast zostać podjęta minimum dla projektów, które otrzymają dofinansowanie.

Jednocześnie wszystkie prace merytoryczne zrealizowane przy pracy nad PRL i PRI (informacje z etapów procesu, zastosowania narzędzi) mogą być wykorzystane przy pracach nad strategią, która będzie procedowana jako osobny proces. Z formalnego punktu widzenia oba procesy mogą toczyć się równolegle. Biorąc pod uwagę prace nad nowelizacją ustawy, wejdzie ona w życie prawdopodobnie już po zakończeniu naboru kompletnych propozycji projektów. Niemniej jednak, należy pamiętać, że aktualizacja strategii miasta po wejściu w życie przedmiotowej nowelizacji ustawy musi zostać przeprowadzona zgodnie z nowymi wymogami tejże ustawy.

36. Wersje językowe dokumentów konkursowych – ze względu na charakter Programu, źródło jego finansowania i wdrażanie z udziałem podmiotów zagranicznych (KS, OECD), kompletna propozycja projektu musi zostać przygotowana w dwóch zgodnych wersjach: polskiej i angielskiej. Tym czasem Plan Rozwoju Lokalnego i Plan rozwoju instytucjonalnego (obowiązkowe załączniki do KPP) poza wersją polską wymaga jedynie streszczenia w języku angielskim (do 15 stron na każdy z planów).

Proszę pamiętać, że ww. wskazane streszczenie należy przygotować wg. następujących zasad:

- streszczenie Planu Rozwoju Lokalnego do 15 stron A4 (lub pełny tekst - jeśli dokument będzie zawierał do 15 stron), w tym Tabela wskaźników dla PRL;
- streszczenie Planu Rozwoju Instytucjonalnego do 15 stron A4 (lub pełny tekst - jeśli dokument będzie zawierał do 15 stron), w tym Tabela wskaźników dla PRI.

W przypadku konieczności sporządzenia streszczenia (ze względu na objętość polskich wersji PRL i PRI), które będzie przedmiotem analizy przedstawicieli strony norweskiej, Operator Programu zaleca, aby streszczenie zawierało najważniejsze informacje pozwalające na ocenę zasadności, spójności, logiki i szczerzej, jakości całej koncepcji rozwoju miasta. W związku z powyższym, sugerujemy, aby streszczenie odnosiło się do wszystkich głównych elementów, o których mowa w Regulaminie naboru, przy czym główny nacisk powinien zostać położony na rdzeń PRL i PRI, tj. diagnostykę (jako tło, uzasadnienie dla działań), opis działań planowanych do podjęcia (w projekcie i poza nim) oraz system ich monitorowania (w tym wskaźniki).

Dokumentacja konkursowa w obu wersjach językowych dostępna jest na stronie Programu: <https://www.eog.gov.pl/strony/zapoznaj-sie-z-funduszami/rozwoj-lokalny/nabory-wnioskow/>

- 37. Przygotowanie dokumentacji konkursowej: kompletnej propozycji projektu (wraz z Planem Rozwoju Lokalnego i Planem rozwoju instytucjonalnego):** ze względu na charakter Programu Operator rekomenduje, poza wsparciem merytorycznym ekspertów w ramach projektu predefiniowanego, samodzielne przygotowanie dokumentów konkursowych przez miasta bez wsparcia firm zewnętrznych. Idea konkursu opiera się na przygotowaniu kompleksowego planu rozwoju miasta we współpracy ze wszystkimi jednostkami miasta (np. ośrodki pomocy społecznej, instytucje kultury, placówki edukacyjne, etc.) i przede wszystkim w konsultacjach z mieszkańcami. Takie podejście jest jednocześnie elementem budowania potencjału i efektywności lokalnej administracji, która angażuje się w pełni w przygotowanie wizji rozwoju miasta, którą następnie będzie wdrażała.

Pracownicy samorządów miejskich otrzymują szerokie wsparcie merytoryczne (wsparcie eksperckie/szkolenia/warsztaty/wizyty studyjne etc.) w ramach projektu predefiniowanego w celu samodzielnego przygotowania projektów i ich dalszego wdrażania.

- 38. Czy wszyscy partnerzy są zobowiązani do przygotowania Planu Rozwoju Lokalnego i Planu rozwoju instytucjonalnego?**

Nie. Obowiązek przygotowania tych dokumentów dotyczy jedynie miasta – lidera partnerstwa, który jako wnioskodawca składa kompletną propozycję projektu. Takie podejście ma na celu uzyskanie w miarę możliwości efektu skoncentrowanego wsparcia i realnej zmiany na obszarze gminy/miasta beneficjenta.

Partnerzy projektu powinni brać jednak udział w opracowywaniu obu planów.

- 39. Czy w przygotowaniu projektu można wykorzystać dokumenty już opracowane w mieście np. plan rozwoju, program rewitalizacji, etc.?**

W związku z wymogiem kompleksowości projektów (obowiązkowe wymiary: środowiskowy/ społeczny/ gospodarczy/ instytucjonalny) w przygotowywaniu Planu Rozwoju Lokalnego można wykorzystać analizy/ wnioski i cele wskazane w istniejących już dokumentach

strategicznych miasta. Niemniej jednak należy wziąć pod uwagę, że Plan Rozwoju Lokalnego wymaga aktualnej analizy sytuacji miasta i być może szczegółowości większej niż w istniejących dokumentach. Dodatkowo wymagane są szerokie konsultacje społeczne dla właściwego wskazania kierunków rozwoju miasta. Jeśli miasto posiada już dokument strategiczny/ program rozwoju, który częściowo spełnia wymogi Planu Rozwoju Lokalnego to może on zostać wykorzystany i uzupełniony/ zaktualizowany (np. o bieżące dane czy przeprowadzone konsultacje z mieszkańcami) w celu przygotowania Planu Rozwoju Lokalnego jako załącznika do Kompletniej Propozycji Projektu.

W związku z tym miasto może posługiwać się dorobkiem dotychczasowych dokumentów, jednak biorąc pod uwagę potrzebę uszczegółowienia i aktualności, należy przeprowadzić nową/ aktualną analizę i konsultacje na potrzeby przygotowania zintegrowanego Planu Rozwoju Lokalnego.

40. W jakim zakresie powinien się pokrywać Rozdział 1 “Charakterystyka miasta” w Planie Rozwoju Lokalnego z Rozdziałem 1 “Charakterystyka miasta” w Planie Rozwoju Instytucjonalnego?

Proszę zauważyć że charakterystyka miasta pod kątem Planu rozwoju instytucjonalnego jest oceniana w II.1. (Diagnoza deficytów i problemów, w tym charakterystyka funkcjonowania lokalnej administracji) - karty oceny merytorycznej. Także w części karty dot PRI jest odniesienie do charakterystyki miasta tylko pod kątem odpowiadającym zakresowi tematycznemu PRI. Z karty oceny merytorycznej wynika jaka jest różnica między charakterystyką do PRL i PRI.

Proszę zauważyć, że biorąc pod uwagę charakter dokumentów, które miasto ma przygotować, to Planu Rozwoju Lokalnego odnosi się generalnie do sytuacji społeczno – gospodarczo – środowiskowej, a Plan rozwoju instytucjonalnego do zdolności instytucjonalnej administracji lokalnej. To wynika zarówno z zakresu tematycznego tych dokumentów wskazanego w Regulaminie jak i zakresu oceny , która określona jest w karcie oceny merytorycznej dla Kompletniej Propozycji Projektu. Także w każdym z tych dokumentów należy odnieść się do charakterystyki miasta odpowiednio pod kątem charakteru dokumentu w zakresie jakim wyżej wskazano.

Charakterystyka miasta będzie więc w karcie merytorycznej oceniana zarówno pod kątem aspektów charakterystycznych dla PRL jak i dla PRI. Także przygotowując dokumenty nie powielają Państwo oczywiście informacji w PRL i PRI ale w każdym z tych planów odnoszą się Państwo do charakterystyki miasta pod kątem danego planu (takie podejście potwierdza Pan w ostatnim zdaniu swojego maila)

41. Czy dokumenty projektowe wymagają akceptacji rady miasta?

Po stronie Programu nie ma wymogu takiej akceptacji Planu Rozwoju Lokalnego czy Planu rozwoju instytucjonalnego, co nie wyklucza możliwości podjęcia przez organ stanowiący miasta takiej uchwały. Wyjaśnienia w tym zakresie znajdują się również w pkt 21.

42. Jakie są różnice między zakresem Zarysu projektu a Kompletną Propozycją Projektu?

Podstawowe cechy i różnice wskazuje obu dokumentów poniższe zestawienie:

Program ROZWÓJ LOKALNY – Zarys vs. kompletna propozycja projektu

Zarys Projektu	Kompletna Propozycja Projektu
✓ ogólna diagnoza problemowa miasta	✓ diagnoza problemowa miasta (w PLR i PRI)
✓ wstępna koncepcja rozwoju miasta/ działania projektowe	✓ szczegółowa koncepcja rozwoju miasta/ konkretne działania projektowe (w PLR i PRI)
	✓ informacja i promocja
	✓ zarządzanie projektem
	✓ ramy czasowe projektu
✓ partnerstwo krajowe (jeżeli dotyczy)	✓ partnerstwo krajowe (jeżeli dotyczy)
✓ upowszechnianie dobrych praktyk	✓ upowszechnianie dobrych praktyk
✓ wymiar dostępności i polityki horyzontalne	✓ wymiar dostępności i polityki horyzontalne
	✓ planowane efekty i trwałość projektu
✓ włączanie społeczności lokalnej	✓ włączanie społeczności lokalnej (w PLR i PRI)
✓ brak budżetu	✓ budżet projektu
✓ brak załączników	✓ załączniki

Ponadto proszę pamiętać, że w toku przygotowania projektu, prowadzonych analiz, doradztwa czy konsultacji społecznych kompletna propozycja projektu może różnić się zakresem merytorycznym od zarysu projektu. Niemniej jednak, główny problem zdiagnozowany na etapie przygotowywania zarysu projektu powinien pozostać taki sam, a w obu dokumentach może zmienić się jedynie podejście do jego rozwiązania. Zależności między zdiagnozowanymi problemami i ich hierarchia mogą się zmieniać w toku prac nad Kompletną Propozycją Projektu. Należy pamiętać o zachowaniu logiki projektowej tak, aby w miarę możliwości diagnozy/ konsultacje przeprowadzone na etapie przygotowywania zarysu projektu zostały uwzględnione i wykorzystane na etapie opracowania kompletnej propozycji projektów i załączonych Planów.

43. Do czego służy Monitor Rozwoju Lokalnego (MRL)?

Jest to narzędzie (przygotowane przez Związek Miast Polskich) pozwalające na syntetyczną ocenę potencjału społeczno-ekonomicznego gminy w czasie i w relacji do innych gmin o podobnej funkcji w strukturze osiedleńczej kraju. Nie jest to zatem ocena w kategoriach bezwzględnych – a zawsze w porównaniu z tym, co dzieje się w jednostkach samorządu terytorialnego, stanowiących grupę porównawczą. Nie jest to również ocena w sensie formalnym, ale punkt wyjścia do analizy. Tym samym jest to wsparcie władz i mieszkańców w przygotowaniu decyzji, przede wszystkim o charakterze strategicznym.

Monitor jest zatem bardzo dobrym narzędziem dla miast w przeprowadzaniu analiz na potrzeby przygotowania zarówno zarysu projektu jak i kompletnej propozycji projektu.

Monitor Rozwoju Lokalnego, będąc narzędziem do analiz, służy do przygotowania diagnozy stanu gminy, rozpoznania i oceny mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń (bardziej specjalistyczna

forma analizy SWOT). Może być zatem wykorzystywany szeroko jako narzędzie diagnostyczne przy przygotowaniu strategii, planów, programów i projektów.

Monitor Rozwoju Lokalnego dostępny jest na stronie Systemu Analiz Samorządowych: <http://www.systemanaliz.pl>.

44. Czy prowadząc diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej z wykorzystaniem Monitora Rozwoju Lokalnego i obserwując trend negatywny konkretnego wskaźnika można automatycznie uznać, że jest to problem rozwojowy miasta. Jak dobierać miasta do porównań z miastem własnym? Czy można korzystać z danych własnych bardziej aktualnych niż 2017 – ostatnie dostępne w MRL?

Dane w MRL pochodzą z Bazy Danych Lokalnych GUS oraz z opracowań własnych Biura ZMP na podstawie danych Ministerstwa Finansów. Baza Danych Lokalnych GUS jest napełniana danymi za poprzedni rok w II połowie roku kolejnego. Po to, aby zaprezentować kolejną roczną odślonę wskaźników MRL - wszystkie dane (zmiennie) muszą być dostępne – inaczej obraz miasta w sensie analitycznym „będzie dziurawy”. To jest przyczyną braku danych za 2018 w MRL. Jesienią 2019 będą one już dostępne w BDL i wtedy ZMP uzupełni je w narzędziu MRL. Miasto sporządzając diagnozę i posługując się narzędziem MRL powinno analizować własne dane nt wartości nominalnych wskaźników za rok 2018, wszędzie tam gdzie już je posiada ze źródeł własnych. Pozwoli to ustalić, czy wcześniej obserwowane trendy (w rozumieniu wartości nominalnych wskaźników) są aktualne, czy też zmieniają się w odniesieniu do własnego miasta. Natomiast ustalenie relacji sytuacji we własnym mieście do trendu w grupie porównawczej będzie możliwe dopiero po uzupełnieniu danych dla wszystkich członków grupy porównawczej, a więc po uzupełnieniu wszystkich danych w BDL. Takie opóźnienie w publikowaniu danych statystycznych jest zrozumiałe z przyczyn metodologicznych (weryfikacja danych przez GUS) choć nie ułatwia bieżących analiz. W międzyczasie oczywiście warto obserwować trendy w danych własnych. Jeśli będą one skorelowane z negatywnymi trendami w innych wskaźnikach w tym podobszarze i obszarze analizy w ramach MRL to może to świadczyć o rzeczywistych zjawiskach kryzysowych – ale zawsze w porównaniu z wynikami w grupie porównawczej. O tym metodologicznym zastrzeżeniu należy zawsze pamiętać korzystając z narzędzia MRL.

Wartości wskaźników podstawowych i syntetycznych są zawsze obliczane na podstawie danych dla wszystkich JST z grupy porównawczej. To ile z nich zdecydujemy się wyświetlić na ekranie w formie „kółeczek” ma charakter wyłącznie pomocniczy do celów interpretacji wizualnej. Warto wybrać do wyświetlenia takie miasta, które znamy „z autopsji” i możemy z tych bezpośrednich porównań wyciągać szersze wnioski praktyczne. Z tego powodu warto wybrać „do wyświetlenia” jednostki z własnego województwa (regionu) lub jego części (subregionu), bo te prawdopodobnie znamy lepiej. Liczba JST, dla których dane pojawią się w graficznej formie „kółek” w żadnym wypadku nie wpływa na wynik obliczeń wartości. To wyłącznie uzupełniająca pomoc dla celów interpretacji analizowanego zjawiska w grupie porównawczej – można wyświetlić wszystkie, ale obraz będzie nieczytelny.

Na końcu należy podkreślić, że wyniki i interpretacje przy użyciu narzędzia MRL to nie jest ocena w sensie ścisłym i formalnym, ale jedynie punkt wyjścia do własnej analizy w gronie personelu zarządzającego jednostką, bowiem realne procesy społeczno-gospodarcze wykraczają poza zjawiska

notowane i dostrzegalne w statystyce publicznej. Należy też pamiętać, że zastosowany mechanizm analityczny pokazuje zjawiska w naszym mieście zawsze w porównaniu z tym jak kształtują się te wartości tych samych wskaźników w miastach stanowiących grupę porównawczą.

Podsumowując:

- Nie należy automatycznie (bezrefleksyjnie) wyciągać wniosków z MRL. W każdej sytuacji wnioski powinny być potwierdzone innymi wskaźnikami, analizami lub odczuciami. MRL raczej jest „sygnalizatorem” wyzwań i przewag niż ich „weryfikatorem”.
- W MRL jest możliwość doboru dowolnych miast z grupy porównawczej. Można oczywiście porównywać się z innymi miastami, ale na podstawie wartości bezpośrednich (a nie standaryzowanych tak jak w MRL-u). Wówczas trzeba samodzielnie dobrać dane do porównań.
- MRL obecnie dysponuje danymi za 2018 (podobnie jak dostępna statystyka państwowa). Oczywiście jeśli jest to możliwe należy posługiwać się najnowszymi dostępnymi danymi.

Więcej praktycznych informacji można znaleźć w „Instrukcji korzystania z Monitora Rozwoju Lokalnego” – do pobrania na stronie <http://www.systemanaliz.pl/monitor-rozwoju-lokalnego> (należy kliknąć ikonkę „pokaż pomoc”) – w celu otwarcia dostępu do instrukcji pisemnej, filmu instruktażowego oraz listy JST znajdujących się w grupach porównawczych).

Zapis video z warsztatu nt. MRL w Poznaniu 19.06 znajduje się na stronie internetowej ZMP i na profilu FB ZMP – bezpośredni link to: <http://bit.ly/2J5EQwV>

System wskaźników pomiaru postępu realizacji projektów w ramach Programu

45. Czy materiały przesłane pismem z 10 czerwca br. mają charakter pomocniczy do pisania dokumentów, czy należy je wypełnione odesłać do Operatora?

Zgodnie z informacją, którą zawarliśmy w piśmie elementem Planu Rozwoju Lokalnego i Planu Rozwoju Instytucjonalnego mają być tabele wskaźników (jako element systemu monitorowania). W celu ich wypełnienia należy posłużyć się wskaźnikami, które Państwu przekazaliśmy pismem w kolejności, jaką wskazaliśmy - najpierw obowiązkowe (takie, które będą mieć zastosowanie do planowanych przez Państwa działań projektowych), następnie główne (min. 1 na działanie), a jeśli na tej liście braknie pasującego wskaźnika, możecie Państwo skorzystać ze wskaźników pomocniczych lub samodzielnie zaproponować wskaźnik.

Reasumując, wraz ze składaniem PRL i PRI, jako ich integralny element, musicie Państwo przedłożyć do Operatora wypełnione obie tabele wskaźników. Oczywiście muszą one odpowiadać planowanym działaniom w obu Planach.

46. "liczba inwestycji zmierzających do poprawy stanu powietrza w gminie" - czy chodzi o wszystkie inwestycje na terenie gminy, czy o inwestycje gminne?

Jeśli o wszystkie inwestycje, to skąd pozyskać takie dane i co decyduje o tym czy dana inwestycja zmierza do poprawy stanu powietrza w gminie?

Wskaźnik ten został zamieszczony w rezultacie dotyczącym wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego, a więc realizacji projektu. Jego wartość bazowa wynosi 0, co znaczy, że jest tu mowa o inwestycjach realizowanych w toku wdrażania projektu i takie wnioskodawca/ beneficjent powinien wziąć pod uwagę. Jeśli ma wiedzę na temat inwestycji prywatnych realizowanych na terenie swojej gminy w trakcie trwania projektu może je ująć, ale zwracam uwagę, że to wartość docelowa to 30, czyli średnio 2 inwestycje na miasto.

47. "liczba publikowanych rocznie w danej gminie ogłoszeń o pracę dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami"; w jaki sposób rozpoznać ogłoszenie dostępne dla osób z niepełnosprawnościami? czy chodzi o ogłoszenia Urzędu Gminy, czy o wszystkie ogłoszenia publikowane na terenie gminy?, czy tylko publikowane przez Urząd Pracy, czy też np. na portalach typu OLX?

Takie ogłoszenia powinny mieć specjalną adnotację o preferencji dla osób z niepełnosprawnością albo że są do nich kierowane. Taki wymóg dotyczy przede wszystkim administracji publicznej, ale mogą się zdarzyć również ogłoszenia z sektora prywatnego. Przypis do tego wskaźnika podaje źródło - urząd pracy lub GUS.

48. "liczba utworzonych miejsc pracy w danej gminie (w podziale na płeć i wiek)"; czy chodzi o miejsca pracy w Urzędzie Gminy i jednostkach podległych, czy w całej gminie? Skąd pozyskać te dane?

Wartość bazowa tego wskaźnika to 0, co oznacza, że badamy go w kontekście realizacji projektu - ile w tym czasie powstało miejsc pracy. Wartość docelowa dla wszystkich to 200 miejsc pracy. Wskaźnik jest dość wysoki, więc można rekomendować gminom, aby podawała wszystkie miejsca pracy, o których wie (np. z urzędu pracy, szeroko pojętej administracji lokalnej czy przedsiębiorstwach publicznych, itd.), Jako źródło weryfikacji wskazano listy płac/ umowy o pracę.

49. "liczba młodych ludzi w wieku 15 - 29 kończących edukację zawodową lub praktyki/staże w lokalnych przedsiębiorstwach (publicznych i prywatnych) w danej gminie (w podziale na płeć)"; skąd pozyskać te dane, przecież przedsiębiorcy nie mają obowiązku ewidencjonować i raportować gminie wszystkich organizowanych staży?

Wskaźnik ten dotyczy zarówno przedsiębiorstw publicznych jak i prywatnych, o których wiedzę ma gmina, bo w domyśle wskaźnik powinien dotyczyć działań projektowych i uzupełniających a więc zawartych w PRL. Mogą to być osoby kierowane przez gminę na staże do przedsiębiorstw.

50. "liczba przeprowadzonych działań zachęcających młodych ludzi w wieku 15-29 lat do udziału w edukacji zawodowej lub praktykach/stażach w lokalnych przedsiębiorstwach"; wskaźnik ma uwzględniać działania przeprowadzone przez jakie podmioty? wszystkie? tzn. zarówno zależne jak i niezależne od gminy?

I znów, jako minimum powinny to być działania gminy (minimum 1 działanie na gminę) lub jednostki podległe czy partnerów projektu.

51. "poziom zadowolenia osób uczestniczących w konsultacjach społecznych na poziomie lokalnym z jakości tych konsultacji"; w jaki sposób mierzyć ten wskaźnik?

Wskaźnik ten należy badać w drodze badania opinii społecznej.

52. "odsetek publicznych i prywatnych budynków o zwiększonej efektywności energetycznej w gminie"; W jaki sposób określić zwiększoną efektywność energetyczną? Jaki jest próg tej efektywności?, warunki wynikające z rozporządzenia ws. warunków technicznych praktycznie rokrocznie się zmieniają, skąd pozyskać te dane?, wszak inwestorzy prywatni nie raportują gminie parametrów energetycznych swoich obiektów.

Tak jak wskazano powyżej, gmina podaje takie dane, o jakich ma wiedzę (być może w toku realizacji projektu lub jako działania uzupełniające będą mieć miejsce tego typu inwestycje przy współdziałaniu gminy). Nie określono tutaj parametrów efektywności energetycznej (podano, że ma to dotyczyć wskaźników, które przeszły termomodernizację lub inny proces zwiększenia efektywności energetycznej), zatem należy przyjąć elastyczne, korzystne dla gminy podejście. Wskaźnikiem docelowym (średnim) jest wzrost odsetka takich budynków o 5%.

53. "liczba publicznych i prywatnych budynków w gminie dofinansowanych w celu poprawy efektywności energetycznej"; skąd pozyskać te dane?, jakie rodzaje dofinansowani brać pod uwagę?

Chodzi tu o dofinansowanie ze środków projektu norweskiego, więc miasto musi mieć o nich wiedzę. Wskaźnik docelowy dla wszystkich beneficjentów to łącznie 50.

54. "odsetek budynków użyteczności publicznej spełniających standardy dostępności w gminie"; czy chodzi o budynki będące własnością gminy, czy wszystkie budynki użyteczności publicznej w gminie? skąd pozyskać wiarygodne dane, jakie konkretnie standardy należy zweryfikować?

W myśl zasad Regulaminu naboru standardy dostępności definiujemy zgodnie z Programem Dostępność Plus 2018-2025. Chodzi o wszystkie budynki (publiczne) użyteczności publicznej. Wskaźnik docelowy średnia dla wszystkich beneficjentów to wzrost o 10%.

55. "liczba nowych inwestycji spełniających standardy dostępności"; wszystkich? w tym prywatnych?, z drugiej strony czy jest możliwe by jakakolwiek nowa inwestycja nie spełniała standardów dostępności?

Tak, dotyczy to wszystkich inwestycji, w tym projektowania uniwersalnego.

Proszę również zauważyć, że ogólne i niedoprecyzowane określenia wskaźników wnioskodawca powinien interpretować na swoją korzyść, czyli pozyskiwać dane tylko w takim zakresie i ze źródeł, w jakich jest w stanie je pozyskać.

Co do źródeł weryfikacji, darczyńcy z reguły podają dane beneficjenta. Samo pierwotne źródło to zatem albo sam urząd gminy albo dane przez niego pozyskiwanie, niezależnie od źródła. Operator nie chce miastom narzucać gdzie mają pozyskiwać dane.

Różne

56. Czy istnieje możliwość wyboru więcej niż 15 projektów do dofinansowania?

W dokumentacji konkursowej wskazano orientacyjną liczbę zarówno zarysów i kompletnych propozycji projektów, które zostaną wybrane (tj. ok. 50 zarysów i ok. 15 projektów). W przypadku wyboru Kompletnych Propozycji Projektów, w zależności od jakości oraz wnioskowanej wartości składanych projektów ww. liczba może być wyższa bądź niższa. Niemniej jednak, należy pamiętać, że środki dostępne na realizację projektów to 102 647 058 euro, a dopuszczalna wartość finansowania jednego projektu to od 3 do 10 mln euro.

57. Czy dopuszczana jest możliwość wydłużenia terminu naboru Kompletnych Propozycji Projektów?

W związku z sytuacją pandemii koronawirusa i koniecznością umożliwienia miastom wnioskodawcom przygotowania kompletnych propozycji projektów wyjściowy termin 31 lipca 2020 został przesunięty na 30 października 2020.

W zależności od rozwoju sytuacji, Operator Programu nie wyklucza możliwości podjęcia dalszych kroków mających na celu zapewnienie wszystkim wnioskodawcom warunków niezbędnych do rzetelnego przygotowania wniosków aplikacyjnych (kompletnych propozycji projektów).

58. Czy istnieje możliwość wydłużenia terminu realizacji projektu?

W uzasadnionych przypadkach, istnieje możliwość uzyskania zgody Operatora Programu na wydłużenie terminu zakończenia projektu (jeśli jego realizacja nie została zaplanowana do końca okresu kwalifikowalności wydatków). Należy pamiętać, że zgodnie z wymogami Państw – Darczyńców nieprzekraczalny termin kwalifikowalności wydatków to **30 kwietnia 2024 r.**

Terminy dotyczące rozliczenia końcowego projektu zostały wskazane we wzorze umowy ws. projektu (dostępnej na stronie Programu). Beneficjent zobowiązany jest do przygotowania raportu końcowego w terminie 21 dni od zakończenia realizacji projektu.

59. Jak oceniane będzie spełnienie wymogów w zakresie dostępności na II etapie naboru?

Dostępność jest obligatoryjnym elementem działań projektowych (określonych w Planie Rozwoju Lokalnego i Planie rozwoju instytucjonalnego) zgodnie z wymogami Programu Dostępność Plus 2018 - 2025, ustawy o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami i wyznaczonymi przez te dokumenty standardami dostępności. Proszę pamiętać, że spełnienie wymogów w zakresie dostępności jest jednym z kryteriów dostępu, określonych w karcie oceny merytorycznej (ich niespełnienie wyklucza projekt z dalszej oceny i możliwości otrzymania dofinansowania).

Po więcej informacji na temat ww. dokumentów i wymogów zapraszamy na stronę: <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-europejskie-bez-barier/dostepnosc-plus/>

60. Jak należy odnieść się do małego grantu z zakresu dostępności w Kompletniej Propozycji Projektu?

Proszę zauważyć, że w ramach tzw. małego grantu z zakresu dostępności (do 100.000 zł), o którym mowa w pkt. 8.4 b) Regulaminu naboru i wyboru projektów, wskazywali Państwo w zarysach

projektów na działania konieczne w mieście w tym zakresie (dopuszczone zostały zarówno działania o charakterze inwestycyjnym jak i miękkie zgodne z Programem "Dostępność Plus"). Punkt ten znalazł się również w formularzu Kompletniej Propozycji Projektu (KPP) gdzie mogą zostać przeniesione propozycje z zarysu projektu ale jeśli jest taka potrzeba mogą zostać zaproponowane nowe działania mieszczące się w ramach dostępnego grantu. Należy podkreślić, że powyższe działania (jako odrębny grant) nie są ujmowane w Planie Rozwoju Lokalnego (PRL) ani ujmowane w szczegółowym budżecie projektu stanowiącym załącznik do KPP (grant do 100 000 złotych z zakresu dostępności nie powinno być dodatkowo dodawane do całkowitej wartości projektu, ale może się zawierać w wartości projektu). Tym samym miasta, które otrzymają finansowanie KPP nie będą realizowały działań w ramach ww. grantów na dostępność. Na przedmiotowe granty (jeśli ich działania w zakresie dostępności zostaną pozytywnie ocenione) będą mogły liczyć miasta, które takowego finansowania nie otrzymają.

Proszę pamiętać, że aspekty dostępności mogą być realizowane zarówno w formie inwestycyjnej jak i miękkiej. Dodatkowo działania o charakterze inwestycyjnym powinny zawierać/ dotyczyć dostępności zgodnie z punktem 5.3. b) Regulaminu. Zapis ten odnosi się do różnego typu działań inwestycyjnych, które mogłyby w sposób bardziej lub mniej bezpośredni uwzględniać dostępność (bezpośrednio - np. niwelowanie barier, pośredni - projektowanie budynków, rozwiązań od razu z myślą o osobach z niepełnosprawnościami lub mających dla tej grupy równą użyteczność).

Standardy dostępności muszą zostać uwzględnione zarówno w działaniach podstawowych, jak i uzupełniających (w PRL - obowiązkowo, w PRI – gdzie jest to możliwe, np. jeżeli charakter działań rozwoju instytucjonalnego umożliwi wdrożenie standardów dostępności).

61. Czy w wymiarze instytucjonalnym można przewidzieć inwestycje na poprawę dostępności (w każdym jej wymiarze) urzędu dla mieszkańców?

Pod pojęciem rozwoju instytucjonalnego rozumiemy raczej kwestie usprawnienia funkcjonowania administracji, podniesienia jej kompetencji, lepszego dostosowania do potrzeb obywateli (głównie w kontekście poprawy świadczenia usług), reorganizacji pracy, itp. Omówienie trzech konkretnych wymiarów instytucjonalnych zostało dokonane w Regulaminie naboru. W uzasadnionych przypadkach jest możliwe wskazanie w Planie Rozwoju Instytucjonalnego działań o charakterze inwestycyjnych np. dotyczących cyfryzacji urzędów, stworzenia platformy komunikacji/ konsultacji z mieszkańcami, itd. W takich ramach oczywiście również w PRI warto pomyśleć o dostępności.

Aspekt dostępności o charakterze inwestycyjnym i nieinwestycyjnym należy także zawrzeć w Planie Rozwoju Lokalnego (może ona np. stanowić wymiar przestrzenny). Proszę jednak pamiętać, że działania proponowane powinny samodzielnie albo łącznie stanowić rozwiązanie najistotniejszych lub bardzo ważnych problemów i barier rozwojowych miasta.

62. Na jakim etapie należy włączyć społeczność lokalną w działania projektowe?

Wskazane jest to na jak najwcześniejszym etapie przygotowania projektu, czyli w miarę możliwości, jak wskazywano na I etapie naboru, przy opracowaniu zarysu projektu. Proszę pamiętać, że jednym z głównych celów projektów powinna być poprawa jakości i poziomu życia mieszkańców i użytkowników miasta. Dlatego też konsultacje społeczne powinny odbywać się jak najwcześniej i jak najszerszej. Wnioskodawca/ beneficjent powinien sięgać po różne instrumenty angażowania mieszkańców w podejmowanie decyzji dot. wskazania/ realizacji działań projektowych. Oczywiście

nie ma możliwości zrealizowania w projekcie wszystkich pomysłów zgłaszanych przez mieszkańców, ale ich potencjał jest ciągle niedoceniany i niewystarczająco wykorzystywany przez administrację lokalną. Dlatego ważne jest, aby szeroko prowadzić rozmowy z mieszkańcami, reagować na ich potrzeby i udzielać informacji zwrotnej nawet jeśli zgłaszane wnioski nie zostaną zrealizowane. Taka postawa buduje zaufanie mieszkańców do władz i administracji lokalnej i jednocześnie realizuje zasady dobrego rządzenia, pomocniczości i transparentności.

W związku z harmonogramem przygotowania i złożenia zarysu projektu przygotowanie szczegółowych konsultacji mogło być niemożliwe, dlatego zalecano ogólne badanie opinii mieszkańców tak, aby przynajmniej wyznaczyć ogólne cele i kierunki rozwoju miasta. Inicjatywy w tym zakresie były punktowane merytorycznie w ocenie zarysu projektu.

Szczegółowe konsultacje należy prowadzić na etapie opracowywania kompletnej propozycji projektu.

Aktywny udział społeczności lokalnej oraz innych interesariuszy powinien być zagwarantowany konkretnymi działaniami w Planie Rozwoju Lokalnego oraz Planie rozwoju instytucjonalnego.

Działania włączające społeczność lokalną to m.in.: edukowanie, informowanie interesariuszy o planowanych i prowadzonych działaniach projektowych, aktywizujące metody partycypacji (procedury konsultacji i współdecydowania) ukierunkowane na jak najszersze włączenie interesariuszy w planowane i wdrażane działania projektowe, działania animacyjne, angażujące społeczność lokalną na wszystkich etapach.

63. Jakie cechy powinien mieć projekt, zgodny z założeniami i celami Programu?

- nastawiony jest na **poprawę poziomu życia** mieszkańców i użytkowników miast (z udziałem społeczności);
- zakłada realizację zintegrowanej, przemyślanej, długofalowej **wizji rozwoju i funkcjonowania miasta**;
- opowiada na **kluczowe problemy, bariery** rozwoju;
- wykorzystuje **mocne strony, potencjały** rozwojowe miasta;
- ukierunkowany jest **zahamowania** lub **spowolnienia negatywnych** trendów rozwojowych lub **katalizowania pozytywnych** zmian;
- podstawowe cechy: kompleksowość, komplementarność, wielotematyczność, potencjał modelowości.

64. Czy koszty zarządzania projektem są kwalifikowalne i jeśli tak to na jakim dopuszczalnym poziomie?

Tak, koszty zarządzania są kwalifikowalne w projekcie. Nie wskazujemy w Regulaminie żadnego dopuszczalnego poziomu tych kosztów, ale zgodnie z jego zapisami należy pamiętać, że: „Koszty zarządzania projektem powinny odzwierciedlać m.in. poziom wynagrodzeń w danej jednostce oraz być proporcjonalne do specyfiki planowanych działań merytorycznych. Zasadność i racjonalność zaplanowanych kosztów zarządzania w projekcie będzie badana na etapie oceny merytorycznej kompletnej propozycji projektu”.

Ponadto, należy pamiętać, że w trakcie realizacji projektu koszty zarządzania w żadnym wypadku nie mogą być zwiększone. Dopuszczalne jest ich zmniejszenie z przeniesieniem na inne wydatki projektowe.

Ponadto proszę pamiętać, że w związku z wymogami konkurs, gdzie wszystkie planowane wydatki inwestycyjne nie mogą łącznie przekroczyć 60%, a wydatki nieinwestycyjne to min. 40% całkowitych wydatków kwalifikowalnych projektu, koszty zarządzania zalicza się oczywiście do drugiej kategorii (tj do minimum 40% wydatków nie inwestycyjnych).

65. Czy zadanie zaplanowane w Zarysie projektu może się rozpocząć przed decyzją o dofinansowaniu projektów? Np. na dzień dzisiejszy inwestycja jest już rozpoczęta, czy istnieje możliwość podzielenia jej na etapy i etap jeszcze nie rozpoczęty ująć w KPP? (czy zostaną uznane za kwalifikowalne wydatki z już realizowanej inwestycji, które zostaną poniesione od dnia ogłoszenia listy wybranych w II etapie naboru kompletnych propozycji projektów?)

Wydatki w projekcie kwalifikują się od momentu decyzji o przyznaniu dofinansowaniu. Projekt w Programie „Rozwój Lokalny” ma mieć charakter unikatowy i co do zasady nie ma możliwości realizacji działań już rozpoczętych (chyba że jest możliwe wyodrębnienie etatu realizacji, który sam w sobie może stanowić oddzielne zadanie). Przypominamy, że projekt musi opierać się na aktualnej analizie potrzeb rozwojowych miasta.

Powyższe kwestie będą przedmiotem wnikliwej, indywidualnej oceny merytorycznej.

66. Jaki jest okres trwałości projektu ?

Jednym z obowiązków spoczywających na beneficjencie, zgodnie z § 6 umowy ws. projektu (Załącznik nr 5 do Regulaminu naboru i wyboru projektów) jest: „zapewnienie trwałości projektu przez okres 5 lat od akceptacji przez Operatora Programu raportu końcowego z realizacji projektu. W szczególności Beneficjent zobowiązuje się do nieprzenoszenia na inne podmioty własności ruchomości lub nieruchomości zakupionych, wybudowanych, wyremontowanych czy zmodernizowanych w ramach projektu do końca tego okresu”. Trwałość w takim przypadku oznacza, że beneficjent powinien zapewnić prawidłowe działanie projektu przez 5 lat, a nie tylko nie przenosić własności nieruchomości. Takie podejście jest logiczne z punktu widzenia charakteru projektu, potrzeby kompleksowego rozwoju miasta i zapewnienia przyjętego w projekcie kierunku jego rozwoju.

Ponadto do obowiązków Beneficjenta (wynikających ze wzoru umowy załączonej do Regulaminu naboru) należy: ubezpieczenia wszystkich nieruchomości zakupionych, wybudowanych, wyremontowanych czy zmodernizowanych w ramach projektu przeciwko zdarzeniom losowym takim jak pożar, kradzież i innych zwyczajowo ubezpieczanym zdarzeniom zarówno w okresie trwania projektu jak i w okresie jego trwałości oraz

przechowywanie wszelkiej dokumentacji związanej z realizacją projektu w sposób zapewniający dostępność, poufność i bezpieczeństwo oraz do informowania o miejscu jej przechowywania, w okresie trwałości projektu.

67. Czy jednym z projektów może być termomodernizacja budynku, będącego własnością gminy?

Tak. Działania o charakterze inwestycyjnym powinny co do zasady dotyczyć obiektów będących własnością miasta (ze względu na kwestię wykonalności przedsięwzięcia oraz utrzymania efektów projektu po jego zakończeniu i zobowiązania do nieprzenoszenia własności ruchomości lub nieruchomości w jakikolwiek sposób dofinansowanych w projekcie).

68. Czy można zrobić kompleksową termomodernizację budynku, „wchodząc” do mieszkań prywatnych (podłączenie do sieci ciepłowniczej). Chodzi o budynki komunalne, będące własnością gminy?

Jeśli takie działania będą miały uzasadnienie w szerszym kontekście rozwoju polityki mieszkaniowej/ wyzwań środowiskowych miasta, to mogą być kwalifikowalne. Sprawy organizacyjno - prawne związane z takimi modernizacjami, czy remontami leżą w gestii miasta. Należy zapewnić ich wykonalność. W tym kontekście trzeba pamiętać o konieczności zagwarantowania przez miasto trwałości efektów projektu w okresie 5 lat po jego zakończeniu (trwałość zakłada również zakaz przenoszenia własności ruchomości czy nieruchomości dofinansowanej w projekcie przez okres 5 lat po jego zakończeniu).

69. Czy zatrudnienie pracownika (np. w związku ze stworzeniem miejsca dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami) jest kosztem kwalifikowalnym? Czy pod pojęciem personelu wdrażającego projekt rozumie się wszystkie osoby czynnie zaangażowane w projekt?

Jeśli zatrudnienie pracownika jest niezbędne do osiągnięcia celów rozwojowych miasta i wydatek taki spełnia ogólne zasady kwalifikowalności, to jest to koszt kwalifikowalny.

Pod pojęciem personelu wdrażającego projekt należy rozumieć osoby zaangażowane czynnie w projekt.

Koszty personelu przydzielonego do projektu: faktyczne wynagrodzenia, składki na ubezpieczenie społeczne i inne koszty ustawowe wchodzące w skład wynagrodzenia są kwalifikowalne.

70. Czy partnerami mogą być ośrodki pomocy społecznej/ instytucje kultury/ spółki komunalne?

Można zawierać partnerstwa z podmiotami, o których mowa w pytaniu. Należy jednak pamiętać, że każde partnerstwo będzie przedmiotem oceny merytorycznej pod kątem faktycznej wartości dodanej danego podmiotu dla realizacji projektu. Podczas ww. oceny zostanie wzięty pod uwagę status prawny partnera. Wartość dodana partnerów - podmiotów podlegających gminie – wnioskodawcy, zależnych od nich własnościowo, wykonujących zadania przez nią zlecone jest niższa niż podmiotów wykazujących się autonomią w stosunku do miasta.

71. Czy wydatkiem kwalifikowalnym mogą być granty na rozwój działalności gospodarczej? Chodzi o wymiar gospodarczy, a w nim wspieranie przedsiębiorczości i lokalnej gospodarki oraz wzmacnianie lokalnego rynku pracy, szczególnie pod kątem osób wchodzących/ adaptujących się do rynku pracy.

Zgodnie ze stanowiskiem państw – darczyńców niestety nie ma możliwości re-grantingu w projektach, czyli przekazywania środków dofinansowania przez beneficjenta innym podmiotom (nie partnerom) na realizację przez nich mikro projektów.

72. Czy schematy dotacji dla przedsiębiorstw – objęte pomocą de minimis będą kwalifikowalne np. dotacje do technologii energooszczędnych lub obniżających niską emisję?

Jak wyżej. Re-granting środków jest niedozwolony. Wszelkie inne formy spełniające przesłanki pomocy publicznej powinny być sprawozdawane przez gminę do UOKiK-u.

Zasady dot. możliwości udzielania pomocy publicznej i pomocy de minimis w ramach projektu zostały określone w *Wytycznych dla wnioskodawców w ramach Programu Rozwój lokalny*, opublikowanych na stronie Programu.

73. Czy działania związane z likwidacją ubóstwa energetycznego poprzez czasowe dopłaty do paliwa gazowego dla mieszkańców po wymianie z paliwa węglowego mogą być kwalifikowalne w części nieinwestycyjnej?

Niemożliwe jest bezpośrednie przekazywanie osobom fizycznym środków finansowych przez gminę. Wyżej wskazana sytuacja mogłaby być potencjalnie możliwa tylko w sytuacji bezpośrednich rozliczeń między urzędem miasta a dostawcą gazu.

Wszelkie ulgi czy korzyści oferowane osobom fizycznym mogłoby również skutkować dla nich obciążeniem fiskalnym.

74. Czy można łączyć środki z funduszy norweskich z innymi źródłami finansowania (np. funduszami UE, środkami EBI) w kontekście tzw. działań podstawowych i uzupełniających w projekcie ?

Dofinansowanie ze środków norweskich sięga wysokości do 100 % wydatków kwalifikowalnych. Istnieje jednak możliwość wniesienia wkładu własnego (podnosząc tym samym wartość projektu), który mogą stanowić środki z różnych źródeł (o ile nie ma przeciwwskazań po stronie tych źródeł finansowania). Ponadto, na II etapie przygotowania wniosku wnioskodawca będzie zobowiązany do wskazania źródeł finansowania proponowanych działań uzupełniających (do realizacji poza projektem). Opis tych działań powinien zakładać wskazanie innych niż środki projektowe źródeł ich finansowania.

Proszę zauważyć, że w ramach Planu Rozwoju Lokalnego należy podać opis działań planowanych do podjęcia w odpowiedzi na zidentyfikowane problemy i cele miasta. Działania te dzielimy na podstawowe i uzupełniające:

- działania podstawowe to te, które realizowane są w ramach projektu i ze środków funduszy norweskich oraz fakultatywnego wkładu własnego;
- działania uzupełniające z kolei to te, które finansowane są z innych źródeł, poza projektem.

75. Na jakim etapie i w jaki sposób będą premiowane 122 miasta w największym stopniu tracące funkcje społeczno- gospodarcze?

Miasta były dodatkowo punktowane, zgodnie z kartą oceny merytorycznej, tylko na I etapie naboru, czyli zarysów projektów.

76. Czy w przypadku oszacowania kosztów działań z zakresu dostępności powyżej kwoty 100 000 PLN możliwe jest pokrycie powstałej różnicy w ramach wkładu własnego wnioskodawcy?

Tak sytuacja jest dopuszczalna. Należy jednak pamiętać, że musi to być jasno wskazane w Kompletniej Propozycji Projektu – co będzie finansowane ze grantu 100 tys. zł, a co ze środków miasta (i w jakiej wysokości).

77. Wydatki związane z inkubatorem przedsiębiorczości są niekwalifikowalne w projekcie. Czy gmina może je sama sfinansować (poza projektem) i opisać takie działanie w projekcie?

Tak, tego typu działania nie mogą być finansowane w ramach projektu, ale celem wykazania większej kompleksowości projektu/ komplementarności działań, wnioskodawca może je opisać w dokumentacji projektowej. Proszę również zwrócić uwagę na interpretację zamieszczoną w punkcie 17.

78. Oceniany będzie wymiar uniwersalności, multiplikowalności proponowanych rozwiązań rozwojowych. Z drugiej strony każde miasto ma swoją specyfikę i związaną z tym potrzebę rozwiązania specyficznych dla niego problemów. Jak interpretować relację między ww. uniwersalnością a specyfiką danego miasta?

Każdy projekt powinien dotyczyć specyficznych uwarunkowań miasta, diagnozować jego problemy oraz tworzyć opartą na nich koncepcję rozwojową niejako szytą na miarę danego miasta. Z drugiej strony można sobie wyobrazić sytuację kiedy mechanizm rozwoju miasta może zostać replikowany i rozwiązania już zastosowane w jednym mieście mogą być uniwersalne i wykorzystane przez inne samorządy. Może zatem chodzić również o uniwersalność sposobu podejścia do rozwiązania danego specyficznego problemu.

79. Na co mogą liczyć projekty które nie otrzymają dofinansowania?

Po pierwsze projekty które zakwalifikował się do II etapu otrzymują szerokie wsparcie eksperckie, szkoleniowe i edukacyjne także już udział w przygotowaniu Kompletniej Propozycji Projektu będzie miał walor edukacyjny dla administracji lokalnej. Również ok. 35 projektów bez umów dofinansowania będzie mogło liczyć na małe granty do 100 tys. zł na działania na rzecz dostępności. ZMP poza szerokim wsparciem samorządów w projekcie predefiniowanym wspiera również miasta poprzez Forum Rozwoju Miast, które nie wyklucza żadnego z 255 kwalifikowalnych miast bez względu na otrzymane czy brak finansowania projektu.

Przygotowanie Zarysu projektu, jeśli wykonane przede wszystkim siłami lokalnej administracji, również należy uznać za korzystne z punktu widzenia budowania zdolności instytucjonalnych jednostki samorządu.

80. Jeśli w pkt. II.7 Zarysu wskazano działania, którego koszt przekroczyły dopuszczalne 100 tys. zł i w przypadku, gdyby miasto znalazło się w grupie wnioskodawców, którzy otrzymają

grant w wysokości 100 tys. zł, to czy istniałaby możliwość przeznaczenia grantu na budowę windy dla osób z niepełnosprawnościami przy założeniu, że koszty wykraczające poza 100 tys. zł gmina pokrywa z własnych środków.

Tak, takie rozwiązanie jest możliwe przy wspólnym montażu: 100 tys. z małego grantu + wkład miasta pokrywający pozostały koszt instalacji windy dla osób z niepełnosprawnościami. Proszę pamiętać, że zasadność takiej inwestycji w kontekście potrzeb miasta w zakresie dostępności jest oceniana przez ekspertów merytorycznych.

81. Czy w obowiązkowym wymiarze instytucjonalnym dot. poprawy zdolności administracji lokalnej możliwe są inwestycje?

Co do zasady, w wymiarze instytucjonalnym, powinny być prowadzone działania o charakterze nieinwestycyjnym. Niemniej, jest możliwe zaproponowanie działań inwestycyjnych, jeśli będzie wiązało się to z rzeczywistym usprawnieniem pracy urzędu np. poprzez innowacyjne oprogramowanie poprawiające efektywność administracji czy kontakt z mieszkańcami (np. platformy, komunikatory). W tym obszarze możliwe są innowacyjne i inteligentne rozwiązania na rzecz poprawy wydajności urzędu. W tym pojęciu nie mieści się natomiast wyposażenie pracowników urzędu w sprzęt komputerowy do realizacji codziennych zadań.

82. Czy w projekcie może powstać dochód?

Zasady związane z generowaniem dochodu netto w projektach zostały określone w *Wytycznych dla wnioskodawców w ramach Programu Rozwój lokalny*, opublikowanych na stronie Programu.

83. Czy można realizować projekt w partnerstwie publiczno - prywatnym?

W związku z tym, że projekt nie może być realizowany w partnerstwie z podmiotem prywatnym (vide pkt. 14 f) w ramach projektu beneficjent może przygotować się do realizacji przyszłych działań w formule PPP (przeprowadzając odpowiednie analizy, wykonując opracowania czy przygotowując urząd miasta/partnerów do takiego rozwiązania).

Biorąc pod uwagę fakt, że środki bezzwrotne będą zastępowane przez środki zwrotne (np. pożyczki) samorządy powinny przygotować się na nowe formy finansowania inwestycji. Można w projekcie przeprowadzić taką analizę, np. pod kątem PPP, i wskazać w Planie Rozwoju Lokalnego jako jedno z narzędzi gwarantujących miastu rozwój.

Więcej informacji o możliwości realizacji projektów w formule PPP znajda Państwo na stronie: <https://www.ppp.gov.pl/>

84. Jaka jest podstawa prawna zarządzenia burmistrza w sprawie powołania zespołu miejskiego ds. przygotowania wniosku (Kompletnej Propozycji Projektu)?

W takiej sytuacji sugerujemy przyjęcie za podstawę powołania zespołu zadaniowego ds. przygotowania wniosku aplikacyjnego (Kompletnej Propozycji Projektu) przepisów ustawy o samorządzie gminnym regulujących kwestie organizacji pracy w urzędzie miasta.

85. Jakie są wymogi co do działań informacyjno – promocyjnych w projekcie?

Stan na 15.07.2020

Znajdą je Państwo w *Wytycznych dla wnioskodawców w ramach Programu Rozwój lokalny*, opublikowanych na stronie Programu.

Ponadto prosimy o zapoznanie się z wymogami dotyczącymi wykorzystania przez Operatora rezultatów projektu, określonymi w paragrafie 11 wzoru umowy w sprawie projektu.

86. Czy rezygnacja z realizacji projektu jest dopuszczalna?

Taka sytuacja jest ostatecznym rozwiązaniem podejmowanym zgodnie z zapisami umowy o dofinansowanie. Niemniej jednak proszę zauważyć, że Operator Programu jest elastyczny i otwarty na uzasadnione zmiany i modyfikacje projektu. W razie potrzeby wspólnie z beneficjentem znajdujemy rozwiązania pozwalające zrealizować projekt do końca.

87. Czy inwestycja wykonywana na podstawie dokumentacji projektowej wykonanej w ramach działania o charakterze nieinwestycyjnym może być zakończona po 30 kwietnia 2024?

Z Regulaminu naboru i wyboru projektów w sposób bezpośredni nie wynika taki obowiązek. Wszystko zależy od tego co jest przedmiotem działania i całego projektu. Nie mniej działania muszą prowadzić do osiągnięcia zakładanych rezultatów rozwojowych, więc jeśli większość środków EOG zostałyby skierowanych na przygotowanie dokumentacji projektowej do przyszłych inwestycji to nie będzie łatwo wykazać realizację „głównych celów rozwoju”, chyba że inwestycje te będą skończone do 30.04.2024, w innym wypadku wskaźniki będą co najwyżej mówić o „przygotowanie do realizacji inwestycji XYZ o znaczeniu rozwojowym”. Nie jest to zatem zabronione ale ryzyko nie otrzymania wysokich not w procesie oceny KPP zwiększa się.

Szczegółowe informacje dot. Programu Rozwój lokalny znajdą Państwo na stronie: <http://www.eog.gov.pl/strony/zapoznaj-sie-z-funduszami/rozwoj-lokalny/>